

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)
Frankfurter Ila és Spitzer Pál (Bpest) jegyesek.

Schönberger Bertuska Balsa, Reis Emil Dombrád jegyesek. (M. k. é. h.)

Jungreis Melitta a nádudvari főrabbi leánya, Fried Mór Szombathely jegyesek.

Steiner Hádászika az iloki főrabbi leánya és Grünwald Mór a pápai „Adasz Jiszroél”-főrabbi fia jegyesek. (M. k. é. h.)

Kalisch Lucy Makó és Markovits Béla Békéscsaba, november 14-én déli 1 óra-kor tartják esküvőjüket Szegeden az Ipartestület székházában. (M. k. é. h.)

Klein Blanka Balassagyarmat, Rosenberg Herman Salgótarján jegyesek. (A salgótarjáni T. B. gratulál.)

Löffler Edit polg. isk. tanár, Löffler Henrik bpesti orth. hitk. főtiszt leánya és Boros Tibor középisk. tanár f. hó 14-én vasárnap déli 1/21-kor tartják esküvőjüket a Kazinczy-templomban.

Teltsch Lilly Vác, Fuchs Zoltán Koltolna-Gala jegyesek. (M. k. é. h.)

Farkas Rezsinke Fehérgyarmat, Grossmann Hermap Demecser jegyesek. (A demecseri T. B. gratulál.)

Lustig Sári és Virág Gyula a „Mult és Jövő” igazgatója házasságot kötöttek.

יעלה התנינו ויבוא ברכתנו היוצאות מקורות לבנו ותחקבל ממנו ברוצו, בשמחה ובששון איכ ידינו היושב בראש הבריתנו ה"ה החתן הנורה מוי"מ בתורה ויראה ד' הטהורה הריף ובקי משנתו וך ונקי יקר הערך בנשיק ובכי מוי"ה משה נרינואלר בהנהיג אנדקעי פאפא שלישי"א לרגלי בואו בכרית האירוסין עם בת הרהגי"צ אנדקיק אילאק שלישי"א יהיך שיתקשר בקשר אמין בעושר ואושר וזוונס יעלה יפה מעלה על במחי הצלחה כאוניה ונפש אוהבו ויודיו הנאמנים הברה תורת היים דקי"ק פאפא יע"י

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárúk legmegbizhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETNER IMRE**, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszertőzsdetág.

מאתנו שלוחה הרכבה מולא טבא ונדיא יאה לראש כבוד יודינו ותכינו הי"ב החתן חמים למעלות ומדות, הוי"ב בהררי תורה ויראה טהורה צנא מלא ספרא פרי קודש הלולים, גוע תפארה מטעים בנשיק כשי"ת מוי"ה משה נרינואלר נ"י וורה, בן אדמו"ר הנהיג אנדקעי דפקיק שלישי"א לארושיו עם בת הרהגי"צ אנדקיק אילאק שלישי"א יהיך שרויוונ יעלה יפה ויושפע מאלקינו ש"שמים דרמקן גילה רוינה וחרוה חיים ויכנס לאלף דור כאוניה ונפש חביוו הברה בחורים דיש"ד"ר פאפא יע"י

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK

Budapest, Király utca 28. Telefon 25-084
Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brillians, arany és ezüst beváltás. Szombat- és ünnepnap zárva.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állás-keresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is.

SZOMBATTARTÓ divatárúüzletembe jobb családból való, 4 középiskolát és jesivát járt tanuló teljes ellátással felveszek. Elemista kisfiammal is kell tanulnia. Geiger Mór, Nagyléta.

BENŐSÜLNE elsőrendű orth. családból való, bármely üzlethez értő, kitűnő irodai munkaerő. Hirneves jesivák tanítványa, fess, magas, jó megjelenés, intelligens. „26 éves” jelige.

KERESEK 8 és 5 éves gyermekeim mellé németül tudó intelligens zsidó lányt. Dr. Neumann Aladár orvos, Szombathely.

AZONNALI belépésre kerestetik, fűszer-, vas-, zománc- és üveg szakmában jártas szombattartó segéd. Rubin Jakab, Hajduböszörmény.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista

A legújabb modellek állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27 (Skrek-ház) Mersékelt árak!

Fiu és leányka
télikabátok

a legnagyobb választékban

Székely Jenő
IV., PETŐFI SÁNDOR UTCA 9.

Orth. kóser házikoszt

házhöz szállítva Mandel, Garai-tér 17
Telefon 145-077. (A már rég elismert hévizi Mandel vendéglős.)

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készit hullámosított hajból; javítást, ondolálást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ
parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

INTELLIGENS, vallásos, esinósnak mondott leányomnak keresek 30-35 év körüli fiatallembert, akinek átadnám biztos megélhetést nyújtó hittanítói állását. „Tekintélyes hitközségben”. BIZTOS existenciájú 57 éves terménykereskedő gyermektelen özvegyember rokonomnak 35.000 P vagyonnal, hozzáillő élettársat keresek 10.000 P hozománnyal. „Legjobb referencia.”

SEGÉDET keresek, fűszer-rőfős-divatárúüzletembe. Fizetés megegyezés szerint, Braun Elek, Bagamér.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

MEGBIZHATÓ orthodox házikisasszonyt keresek. „Mindenhöz érték” jeligré Blau hirdetőjébe, Eötvös-utca 28.

HÁZTARTÁSBAN gyermekevelésben, üzletben jártas fiatal orth. urileány felajánlja szolgálatait. Cím: Bereznyi nyomda, Jánosháza.

METSZŐI állásomat elcsérlném, vagy 800 P-ért átadnám. „Jó fizetés” jelige.

BENŐSÜLÉSRE keresek 35 körüli fiatallembert, jó pékségben saját házzal rendelkező hugomnak. „Szerencse” TEMPLONKIBÓL elveszett egy értékes talisz (l'maj türkisch) ezüst tresszel. Becsületes megtaláló vagy vevő küldje el jutalom ellenében Schück Miklós orth. főrabbihoz, Pest-szentlőríne, Kossuth L.-u. 87.

A karesuság fitka

EHRENTÁLNÉ (Geczovits Renée)

fűzőszalon, Dohány-u. 39.

Telefon: 140-264.

הנני מפרסם ומודיע לכבוד הרבנים והבנייני נ"י די בכל אתר ואחר שוה לא כביר קבעתי לי גם בית דפוס עברי פה עיר דעברעצין יצוי והנני מקבל כל מיני מלאכת הדפוס: הדפוס ספרים, וכן כל כ"יצא בהן בדפוס נאה באותיות מהדרות ובחינה מדויקת בעד מחיר נמוך השוה לכל נפש!

Merkantil nyomda, Debreccen, Hatvan u. 28.

Chanukára,
Bármicvóra,

csak zsidó könyvet,
GONDOS SÁNDOR
zsidó könyvüzletéből
Budapest, VI.,
Andrássy-út 53.

Chanuka kirakatunk november 10 — november 20-ig.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

רבה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"לSzerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 60.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Nem kell képesített kereskedelem

A „Zsidó Ujság” számára írta: DR. REINER IMRE, a Központi Iroda jogtanácsosa

E napokban küldötte le *Bornemisza Géza* kereskedelmi miniszter leiratát az összes Kereskedelmi Kamarákhoz és jelentősebb kereskedelmi érdekeltségekhez, amelyben 1938. évi január hó végéig kéri jelentésüket abban a kérdésben, hogy *kívánják-e képesítéshez kötni a kereskedelmet, vagy sem?*

A leirat tizenhét kérdést tartalmaz. Ebben a cikkünkben nem a szakszerűsége helyezük súlyt, (ez a szaklapokra tartozik) hanem arra, hogy minden érdekeltek zsidó kereskedő megértse: *miről is van tulajdonképpen szó.*

Induljunk tehát ki abból, hogy mi a mai jogállás? Ki lehet ma kereskedő? *Mindenki. A kereskedelem ma általában szabad iparnak minősül.* Az iparjog-sítvány váltása csak néhány — a legtöbb egyénnél fennforgó — előfeltételhez van kötve, különös akadályok nem állanak az iparjog-sítvány váltásának útjában.

Ezzel a mai szabad kereskedő pályaválasztással szemben: *mi az új terv?*

A miniszter tizenhét kérdése erre meg lehetős tájékoztatást nyújt.

Lehet szó arról, hogy csak az nyerhessen jog-sítványt kereskedői üzlet nyitására, aki *maga szerzett* — egy meghatározandó időn keresztül — tanonci és segédi gyakorlatot és segédlevelet. De lehet szó arról is, hogy még ez se legyen elegendő előfeltétel, hanem kívántassék még meg egy *külön szakvizsga sikeres kiállása is.*

Hogy ki fog vizsgáztatni és hogy mi-ből fognak vizsgáztatni? Ez természetesen később nyerne szabályozást.

De még további komplikációk is fenyegetnek. Olyan megoldás is lehetséges, hogy egy *általános képesítésszerzés* még nem is lesz elegendő. Esetleg *minden egyes szakmára külön-külön képesítést kell szerezni.* Tehát aki szakmáját elhibázta: csak akkor térhet át egy másikra, ha ott — tanoncoskodással, segédeskedéssel, vizsgázásokkal stb. — új szak-

képzettséget nyer. Egy tönkrement vas-kereskedő tehát csak ilyen áron nyithatna porcellánüzletet. A példa egyébként százféleképpen variálható.

Természetesen még külön kérdés, hogy csak a kiskereskedőt vonják-e be az új szabályozásba, vagy a nagyot is? További kérdés, hogy nyílt üzletre vonatkozóké-e az új rend, avagy erre és a piaci „járva-keelve folytatott” kereskedelemre egyaránt. Eldöntendő az is, hogy milyen előfeltételeket szabjanak: a közkereseti-, betéti-, részvény-, korlátolt felelősségű társaságoknál és szövetkezeteknél?

Elég legyen-e a kitöltött tanonc- és segédi, avagy még külön „*kereskedőszakvizsga*” is kivántassék-e meg? Esetleg a mainál nagyobb iskolai előképzettség is?

Mi történének az özvegyek és árvák üzletével, ha a képesített családfe elhal?

Nagyjából ezeket kérdezi a miniszter az országi kereskedelmi és iparkamarától, valamint a jelentősebb általános és szakmai érdekeltségektől. A válasz sürgős, mert ha az a terminusig be nem érkezik, a miniszter az érdekeltség álláspontjának ismerete nélkül fog határozni.

Mi mindenesetre igyekeznünk kellő időben megtenni kötelességünket. Komolyan figyelmeztetjük a zsidó kereskedőket az itt fennforgó érdekekre. Sokan talán azt hiszik, hogy csorbítatlan érdekük fűződik az új megszorító rendelkezésekhez, mert ez kizárja az új konkurenciát. Pedig ez sem száz%-osan áll meg így, mert még ha respektálják is a szerzett jogokat: a más szakmára való áttérés lehetőségét önmaguk elől is elzárják. És mi lesz özvegyekkel és árvákkal?

De egyébként is a saját egyéni érdekeiken túlmenően kell ezt a fontos kérdést a zsidó kereskedőknek elbírálni. Itt új numerus clausus bevezetéséről van szó.

Az új szabályozás minden vitán felül széles sorompóval fogja lezárni a szabad

kereskedelem és a szabad üzletalapítás lehetőségét, amely pedig eddig általánosabb korlátozás alá nem esett. Erre a pályára is nehezebbé válnék majd a bejutás.

De hát hol fog akkor elhelyezkedni a zsidóság?

Köztisztviselők sohasem voltak. A mezőgazdasági foglalkozás üzése is egyre nehezebbé válik számukra. Az akadémikus pályákon zártkörűen uralkodik. A kötött gazdálkodás által életrehívott állami egyszervek: egyre nagyobb kereskedelmi területekről szorítják ki az egyéni boldogulás lehetőségét. A szövetkezetek, a nagy állami támogatás segítségével folytán, egyre terjeszkednek. Csak a keserves, de mégis szabad kereskedői pályán tudtak hitfeleink kísérletezni. Itt zsufozódtak össze. Nem jószántukból, hanem — ezerszer elcsépezt igazság! — mert a többi területekre be se engedték, illetve mert onnan kiszorították őket. *Most persze azt kifogásolják, hogy itt vannak túlsokan.* Hogy itt helyezkedtek el „számárnyon felül”. A megélhetési lehetőségek más területeiről kiüzve a kereskedői pályára kis szigetére terelték a zsidóságot és mégis fejcsóválva méltatlankodnak, hogy milyen sűrűn lepték el ezt a szakmát. Miért nem néznek a többi pályák felé? Hány van, ahol még mutatóban sem találhatók zsidók?

Minden zsidó kereskedőnek, akinek most módjában áll szavával és szavazatával állást foglalni a kereskedelem képesítésének kérdésében: döntése előtt nagyon komolyan kell számot vetnie lelkiismeretével.

Bizonyos, hogy a kereskedelem szabadságának korlátozása kárára lenne a kereskedelemnek is és az országnak is.

Hiszen nyilvánvaló, hogy a hazai kereskedelem felvirágozása is a szabad mozgásnak köszönhető. Ezt nem a képesítés, hanem a *képesség* tette naggyá. A leg-

talmasabb országok is teljesen belátják ezt és semmi komolyabb korlátozást nem léptetnek életbe. Egyedül Ausztria vezette be a képzéshez kötöttséget és kisebb mértékben Jugoszlávia. Másutt mindenütt szabad a kereskedelem. Efelett egyébként a szakemberek elég alaposan vitatkoznak a szaklapokban.

Itt azonban még azokhoz is szólunk, akik a képzéshez való kötést haladásnak és tökéletesítésnek látják. Előttük sem lehet kétséges, hogy az esetleges új szabályozás: új akadályokat fog emelni a kereskedői pályára készülők útjába. Új feltételek születnek majd. Új képzettség kell. Új vizsga. Új elbírálás.

Most nem élünk olyan nyugodt viszonyok között, olyan békeséges időkben, hogy hitfeleink hiba nélkül ugorhassák át az emelendő új gátakat. Nem tartjuk őket erre kellően diszponáltknak. Könnyen elbukhatnak majd. Bizonyára sokan is fogják kívánni ezt az elbukásukat. Azok a közvetlenül érdekeltek is, akik minden bukásban egy konkurrens elesését látják és azok a közvetve örvendezők is, akik mai nem titkolt mentalitásuknál fogva érznek boldogságot egy zsidó bukásán. Mindezek, a gátak minél magasabbra emelését fogják majd követelni. Hosszabb tanoncokodás, szigorúbb vizsgáztatás, nehezebb feltételek megszabását. Zsidó kereskedők — még ha pillanatnyi érdekeik vagy s.akszerű véleményük a képzéshez kötés mellett szól is — ma ne segítsenek elő ilyen lehetőségeket. A kereskedői kar szakszerűségének emelését hagyjuk nyugodtabb időkre. Amikor más érdekek és szempontok fel sem merülhetnek. Akkor majd a vita mögött is csak a tárgyilagos szempontok fognak meghuzódni. Hiszen háború előtt, amikor ez a kérdés felmerült, csakis erről volt szó. *Ma nagyon jól tudjuk, hogy a képzés mellett igen sokan nem csupán azért foglalnak állást, mert arra helyeznek súlyt, hogy ki lehessen kereskedő, hanem leginkább arra, hogy ki ne lehessen! Sem-*

miesetre se emeljünk olyan gátakat, amelyeken fiaink bukhathatnak majd el.

A miniszter kérdései most állanak megvitatás alatt a Kamarákban és egyéb nagyobb kereskedelmi érdekeltségekben. Ha ezeknek többsége a képzés mellett foglal majd állást, úgy az új szabályozás alig fog elmaradni. Az illetékes felekezeti szervek segítségét hiába hívják és remélik majd, ha a többség a képzést fogja kívánni.

Most még maguknak a kereskedőknek kezében van a döntés. Foglaltatás állást és agítájanak a képzés ellen.

Hiszen ma még valóban jelentékeny a számuk és számottevő a szavazatuk ezen a pályán. Esméljenek rá saját magasabbrendű érdekeikre és gyermekeik jövőjének nagyfontosságú problémájára.

Itt sokkal nagyobb tét forog kockán, mint a konkurrencia kizárása. Erre gondoljon minden zsidó kereskedő, akinek itt hozzászólási joga van. Erre gondoljon és gondolkodva érveljen és szavazzon.

Tessék elvetni a képzés bevezetésére irányuló indítványokat. Mert ha a kereskedők megszavazzák, akkor a felekezet vezető tényezői erőteljesen állanak majd a fenyegető veszéllyel szemben.

Idejében figyelmeztetjük hitfeleinket, hogy sorsuk és utódaik sorsa az ő kezükben van letéve.

Minden zsidó kereskedő vegye ki a maga részét a reáháramló kötelezettségből. Igyekezzen minél több kartársat meggyőzni a képzés szakmai hátrányairól, károsító következményeiről és időszertelenségéről.

Ha a kereskedők zöme emellett nyilatkozik meg: úgy a Kamaráknak és egyéb véleményezésre felhívott szerveknek is így kell állást foglalniuk! A kereskedők által választott tisztikar nem fordulhat a választók ellen.

Nyilatkozzanak tehát a képzés ellen! Ma csak ezt a védelmet látjuk a fenyegető súlyos veszély elhárítására!

A talmudtőrai oktatás kérdéséhez

A talmudtőrai oktatás kérdéséhez már 1930. július 11-én megjelent nb. lapjukban cikket irtam, és kifejtettem, hogy a mai korban, amikor a tanuló ifjúság egy nagy része sajnos 12—13 éves korában elhagyja a zsidó tanulást, a chéderben tanult összefüggéstelen valami, nem nevelheti vallásos zsidónak.

Éppen ezért nem fogadható el a kántorjános forrabbí úr azon ellenérvelése, hogy gaonjaink a régi rendszer mellett lettek nagygyá. Mert ez igaz ugyan, de a reformsürgetésnél nem a leendő rab-bikról van szó, hanem — amint említettem — azokról, akik korán abbahagyják a tanulást. Ezek érdekében kívánatos a tanrendnek a megváltoztatása azon elvből: „Mentsük, a még menthetőt.”

De nem tartom célravezetőnek a Schreiber Sámuel úr által ajánlott összejevetelt sem. Mert mi fog történni? A meghívottak talán össze is jönnek, szép beszédek fognak elhangzani, de eredményt annál kevésbé fognak elérni, mert minden városban mások a helyi viszonyok. Cél elérni csak úgy lehetne, ha a hitközségi vezetők élükön a főrab-bival, saját elhatározásukból — kötelességüknek fogják tartani, hogy ki-ki a saját portáján rendet teremtsen, akkor és csak akkor, várható az óhajtott eredmény. De ameddig csak ujságokban polemizálunk, vagy az összejevetelt ajánljuk, bizony kevés kilátása van az előbbrejutásnak. Sajnos, mint minden felvetett gondolat, ezek is feledésbe mennek. És félek, hogy ez lesz a sorsa a mindnyájunk által óhajtott nyilvános orthodox rabbiiskolának is. Bár ne így volna!

Guttman Jenő (Hajduböszörmény)

A kántorjános főtisztelendő úr bizonyára figyelmen kívül hagyta, hogy a sürgető reformoknál tulajdonképpen olyan gyermekekről van szó, akik már sajnos 13—14 éves korában abbahagyják a tanulást.

Egy hozzám érkezett levél írója kívánóságának teszek eleget, amidőn még megjegyezni kívánom, hogy a talmudtőrai tanítás kérdéséhez szorososan hozzá tartozik a tanulás nyelvénél otthoni gyakorlat, melyet a szülők elhanyagolnak.

Mandel Mór (Ófehértó)

Bérlő kerestetik

egy a magyar közönség által is favorizált világhírű osztrák fürdőhelyen jól bevezetett szigoruan orth. kóser vendéglő részére. Ajánlatokat „Wien” jelige alatt továbbít a kiadóhivatal. (32 fill. bélyeg mellékelendő.)

„Nem vagyok kapható zsidóellenes ténykedésekre”,

— mondotta Széll József belügyminiszter a képviselőházban a razzia tárgyában elhangzott interpelláció után Kornitzer Bélának, a „Zsidó Ujság” munkatársának

Az ország zsidó közvéleménye még mindig hatása alatt van a november 7-én hajnalban Budapesten rajtaütésszerűen végrehajtott példátlan arányú razzianak.

Tizenkétezer ember éjszakai nyugalmanak váratlan megzavarása és e negyednek teljes harci jellegű körülménye mindenféleképpen pánikot okoz. Nem is beszélve arról, hogy ez az intézkedés kizárólag a zsidónegyedre szólt, amikor tehát a rendészeti eljárásban, akarva, nem akarva, zsidóellenes tendenciát kellett látni.

A képviselőházban a múlt hét szerdai interpellációs napon Rupert Rezső interpellálta meg a belügyminisztert, aki válaszában kijelentette, hogy „sem felekezeti, sem politikai szempontok, hanem kizárólag a rend és közbiztonság kérdése vezette a razzia elrendelésénél”.

Rupert vizsvonalása után, amikor a belügyminiszter kisetett a viharog, kavgó ülésteremből, elsőnek léptem a belügyminiszter urhoz, hogy a Ház plénuma előtt elhangzott miniszteri megnyilatkozás után a jövőre nézve további kijelentéseket kapjak tőle.

Hangjában kissé méltatlankodva szólalt meg Széll belügyminiszter.

— *Aki engem ismer — mondta, — az nem tételezheti fel rólam, hogy belügyi intézkedéseimben zsidóellenesség, vagy egyáltalán más, mint a közbiztonság feltétel megóvása vezetne. Amint a múltban, úgy a jövőben sem leszek kapható a belügyi kormányzatban felekezeti szempontokat érvényre juttatni.*

A miniszter ezen újabb nyilatkozata megnyugvással kell, hogy eltöltse a mindennapos gondoktól amugy is elgyötört magyar zsidóságot.

A miniszter folyosói kijelentése, mentesülve a parlamenti nyilvános ülés akusztikájától, lélektanilag fokozottabb értékkel és jelentőséggel bír.

Ismerve Széll József belügyminiszter igazságtól és törvénytisztelettel áthatott, nemes egyéniségét, meg lehetünk győződve, hogy a hazai zsidóság a jövőben nem lesz kitéve olyan procedurának, amely az egyoldalúság és a zsidóellenesség bélyegét — akár látszatra is — viseli magán.

Amidőn, amint előljáróban is leszögeztük, a belügyminiszter rendelkezését elsősorban, — saját kijelentése szerint is — nemzetgazdasági, rendészeti prevenciónak kell vennünk, még sem hallgathatjuk el azt a meggyőződésünket,

hogy a példátlan arányú razzia megrendezéséhez az impulzust a jobboldali antiszemita sajtónak és egyes politikusaiknak „galíciai beözönlést” kongató veszharangja adta meg. Néhány héttel ezelőtt egyik szélső jobboldali városatyja és képviselő pajzán játékos kedvében csak úgy „találomra” megszólított az uccán tiz-tizenöt „szakállast”. Természetesen mind egytől egyig „galiciánér” volt. Sikerült „fogásáról” be is számolt a székesfőváros közgyűlésén. Nem mulott el nap, hogy egy-egy antiszemita orgánus ne számolt volna be „nagyarányú” galiciai beszivárgásról. A rendőrséget és közbiztonsági ténnyezőket állandóan serkentették az „invázió” feltartóztatására, felgöngyölítésére. Meg lehet érteni ezeket, a nagyarányú rendőri razzia elrendelését.

Ezuttal talán nem lesz egészen érdektelen, hogy a galiciáról, — akit a szélső jobboldali antiszemita sajtó, mint „szenny”, „piszkot”, „söpredéket” aposztrofál — hogyan vélekedik például báró Perényi Zsigmond koronaőr, Tisza István volt belügyminisztere, aki Máramaroszigeten, tehát a „galiciánerek” egyik főfészkében volt főispán. Perényi Zsigmond báró, még két évvel ezelőtt nagyszabású nyilatkozatot adott nekem. Legeyen szabad szó szerint idéznem az annak idején megjelent cikkemből az idevágó részt:

„Amidőn nap-nap után a rágalom, vád és becsmerlés mérgezett nyilával támadják a szélső jobboldali rotációk a magyar zsidóságot, fokozott jelentőséget kell tulajdonítanunk Perényi Zsigmond báró nyilatkozatának. Annak a Perényi Zsigmondnak, aki a sokat támadott és gúny tárgyává tett „galiciánerek” között a chósvid-zsidóságnak egyik legfőbb centrumában. Máramaroszigeten volt főispán. A Nemzeti Kaszinóban ülök szemben Perényi Zsigmond báróval. A kegyelmes úr a legnagyobb figyelemmel hallgat, amidőn rámutatok azokra a szempontokra, amelyek folytán az ő megnyilatkozásai különös jelentőséggel bírnak. Ugy találom, hogy egyáltalán nem kinos Perényi Zsigmond bárónak a galiciánerekről beszélni. Nem mondja diplomatikusan, hogy nem „opportunos” ilyenről nyilatkozni, hanem a legnagyobb szívéllyel válaszolja meg kérdéseimet.

— 1903-tól 1913-ig tehát tíz évig voltam főispán Máramaroszigeten, — kezdi

el visszaemlékezéseit báró Perényi Zsigmond. Azt a vidéket sűrűn lakja zsidóság, de Máramarosziget már az ottan székelő csodarabbi folytán is egyik valószínű centruma volt a magyarországi zsidóságnak.

— *Meg kell állapítanom, hogy a „galiciánér” megjelölés körül nagy fogalomzavar van. A galiciánér alatt rendszeresen a pajeszos, kaftános zsidókat értik, jöllehet, azoknak dedapjuk is Magyarországon született, magyar szellemben nevelkedtek és magyar szellemben nevelik gyermekeiket is. Nem mondom, voltak olyan Galiciából bejött elemek is, akiknek jelenlétét a hatóságok nem nézték a legszívesebben, de ezek itt-tartózkodása ellen maga az ottani zsidóság is protestált.*

— *Tíz éves főispánságom alatt, — folytatja báró Perényi Zsigmond — épen elég alkalmam nyílt megismerni azon vidéknek zsidóságát. Mondhatom, hogy megbízhatóság és államhűség szempontjából soha kifogás alá nem estek. A nemzetiségi vidékeken mindig kényes és sok gondot okozó probléma volt a nemzetiségek kérdése. A zsidósággal azonban, kiket egyébként én — dacára erős vallási szelektálódásuknak — sohasem tartottam külön nemzetiségnek, sohasem volt semmi gondom.*

— *Politikailag is a zsidóság volt mindig az az elem, akiben mindig megbízhatunk, pedig a politika a fáma szerint „uri humcstság”, — folytatja mosolyogva a kegyelmes ur. Értendő alatta az is, hogy az emberek nagyon szívesen asszimilálnak, aklimatizálódnak az új és előnyösebb politikai áramlatokhoz. Az elvek és felfogások csereberélése sehohsem megy olyan gyorsan, skrupulusok nélkül, mint a politikánál. Érdekes, hogy a kapzsinak, haszonlesőnek és kalmár szelleműnek beállított zsidóság mennyire immunisnak bizonyul az új politikai rendszerekkel szemben.*

Ime, így vélekedik a „pajeszosokról”, vagyis populárisabban mondva a „galiciánerekről”, Perényi Zsigmond báró.

Igazán nem várjuk, hogy a Tisza Istvánok, Irányi Dánielék, Eötvös Józsefiek, Berzevicziek szabadelvű szellemében élő báró Perényi Zsigmondnak a galiciáról alkotott véleményét az antiszemita demagógia magáéva tegye. *Mindenestre illene kissé hangfogóval beszélni arról a „söpredékről”, amelyről egy történelmi nevű államférfiú így nyilatkozott...*

KORNITZER BÉLA.

EISLER TESTVÉREK orth. כשר füstölt-hus-, szalámi- és kolbászárüzeme Vác.

ajánlja elsőrendű gyártmányait. Üzemük főt. Silberstein Dávid forrabbí úr felügyelete alatt áll. Tegyen próbarendelést. Győződjön meg az áru jóminőségéről.

Valódi ezüst menórák
dús választékban már 24 pengőtől
Különlegességek modern stílusú menórákban.

Heiden Leó

ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Vaklármia „saktoláseltörléséről”

A zsidóság mai helyzetének komoly-sága nem tűr a zsidó sajtó részéről elkenést, de túlzást sem a rémhirkeltés irányában. Nem szabad a dolgokat rózsaszínből feltüntetni, hisz a hamis próféta kitűnő jellemzését adja Jirmijohú, amikor azt hirdeti: „Ők azok, akik azt mondják: béke, béke, pedig nincs béke.” Rémhírek terjesztésével nem lehet jó szolgálatot tenni. A mai helyzetben a legjobb recept, amit az Irás nyújt: „hisomér v'hasché — őrhelyen lenni és nyugodtan maradni.”

Mindez bevezetéstől szolgáljon ahhoz, amit az „Egyenlőség” legutóbbi számában olvasunk a rituális vágás, a s'chitó ügyében. Mi is közzétettük a híradást, mely szerint Budapest polgármestere foglalkozik a vágóhídi kérdés megreformálásával. Emeltettük, hogy arról lehet szó, hogy humánusabb eljárást akar behozni az állatok levágásánál és hasonló intézkedésekre kéri fel a többi városok vezetését is, azonban azon reményünknek adunk kifejezést, hogy az akció nem jelent beavatkozást a rituális metszésbe. Már most az „Egyenlőség” a dolgot „A saktolás eltörlése” c. cikkében úgy állítja be, hogy a polgármester „rendszerint készít elő a rituális vágatás eltörlésére a fővárosban és országos akciókat akar indítani a többi városok polgármestereivel együtt a rituális vágatás ellen.” Már a „saktolás” kifejezés ellen is a leghatározottabb kifogással kell élni. A rituális metszés legfeljebb a köznépi számára „saktolás”. Ez egy plebejusi szó, amelyet bizonyos lenéz, vagy gúnyos hangsúllyal használni lehet a hordóról. A sajtótétő tréfásan lehet nevezni sakternek, de hivatalosan lehet nevezni sakternek, de hivatalosan a hitközségek sohasem keresnek mást, mint metszőt. Bakter a pályáornak a népszerű elnevezése, de azért a MÁV nomen-klaturájában a bakter megjelölés ismeretlen. És az sincs helyén, ha egy zsidó lap a metszés „eltörléséről” szól. Mert a hatóság csak betilthatja a metszést, eltörlőni csak a reformzsidók tudják. Az ügyre áttérve

a zsidó sajtónak csak az lehet az álláspontja, hogy a polgármester törekvése semmiképpen sem jelentheti a rituális metszés eltörlését. Nem szabad feltételezni, hogy hirtelenül oly mélyen be akarnak nyulni a zsidó

lakosság túlnyomó részének lelkiismereti világába és budapesti husipar dolgába. Amíg nem vagyunk az ellenkezőjéről meggyőződve, addig kötelességünk úgy interpretálni a hírt, hogy „sok humánus intézkedést lehet tenni a vágóhídon a lebungázás kínzásának csökkentésére.” Van egy talmudi mondás: „dájó l'ozóro b'saatah — elég a baj az idejében”, kár tehát a polgármester akcióját úgy beharangozni, hogy „rendszerint készít elő a rituális vágatás eltörlésére a fővárosi vágóhídon”, amint ezt lapjaink tették. Hangsúlyozzuk: egyelőre vaklármia az egész. Ha pedig komolyra fordulna a dolog, akkor természetesen az illetékeseknek teljesíteniök kell kötelességeiket.

Hogy megállapításaink milyen helytállóak, mutatja az egész világ zsidó sajtóját híryanaggyal ellátó „Zsidó Távirati Ügynökség” (ITA) közleménye. Ez már — az „Egyenlőség”-re hivatkozva —

Rebbe Reb Jajnoszon mondásai...

Reb Jajnoszon Eibeschtz 1764-ben húnyt el mint altonai főrabbi. Nagy talmudi munkák (Plézi, Tüimim) szerzője volt. A kiválóan szellemes előadó „Ahavas Jajnoszon” c. drósb-könyvéből közöljük a következő apróságokat:

Homnan ered a legtöbb gazdag ember büszkesége? Miért emlegetik oly sokan fennhéjázóan az ő családjukat? Mert arra gondolnak, hogy többre vitték, mint mások. Izráel fiainak pusztai korszakában ez a társadalmi különbség nem létezett, az égből hullott a manna, mindenki annyit szedett össze belőle, amennyit akart. Nem csoda tehát, hogy a Tóra azt mondja: „a nép sírt családjai szerint”, a családok nem voltak megelégedve, hogy mindenki egyenlő, hogy egyik sem gögösködhetik a másikon...

Sokszor találunk embereket, akiknek egy jó ügyre soha nincs pénzük, de ha machlajket kell csinálni, készen állnak. Elretentő például állítja ezért oda a Tóra Amajnt és Majovot s kizárja őket a közösségből, mert „nem jöttek elébük kenyérral és vízzel s mert felbérelte ellened Bilomot”. Tehát kettőt sorol fel a Tóra: „nem láttak el benneteket ke-

nyérral” és hogy „felbérelte ellened Bilomot”. Az első rosszaságukat ugyanis talán azzal mentették volna, hogy szegénységük miatt nem segíthettek a felvételük népe, éppen ezért közli a Tóra, hogy felbérelték Bilomot, azaz: a jó dolgokra nincs pénzük, de gonoszagra tudtak áldozni...

Reméljük, hogy az ITA-nak a többi országok zsidóságára vonatkozó hírei sokkal megbízhatóbbak, mert ha ez nem így volna, akkor az ITA-híradásokban az eseményeknek görbe tükrét kapnók csak. És reméljük, hogy az egész fejtegetés csak elméleti jellegű, mert nem nyúlnak a s'chitához.

nyérral” és hogy „felbérelte ellened Bilomot”. Az első rosszaságukat ugyanis talán azzal mentették volna, hogy szegénységük miatt nem segíthettek a felvételük népe, éppen ezért közli a Tóra, hogy felbérelték Bilomot, azaz: a jó dolgokra nincs pénzük, de gonoszagra tudtak áldozni...

Rebbe Reb Jajnoszonnak sok ellensége volt. Sokszor valóságos frontot alakítottak ellene ellenfelei. Ez azután alkalmat adott neki a köv. szellemes kijelentésre:

— Mindenki ismeri a mondást: „talmid chachomim marbim solajm boajlom — a Tóra tudósai növelik a békét a világban”. Hogyan kelljen ezt érteni? A következőképpen: Sokszor a talmudtudós vagy a rabbi növeli a békét, elősegíti a legnagyobb ellenfelek meggyőzését s kibékítését, hogy — ezek azután békés együttműködéssel menjenek neki a nagy talmudtudósok vagy rabbinak...

**SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT
STERN
ZÜCS
SZALONJÁBAN
ZEREZZE BE**

Szombaton zárva.
BUDAPEST
DOROTTYA UTCA 9.
TELEFON: 182-351.
Rendelések, átalakítások, prémezések,
legfinomabb minőség és kivitelben.

Egy politikailag „harber Rambam”

Augusztus 12-i számunk egyik cikkében megemlékeztünk arról, hogy a XVI. századtól kezdve a cenzura milyen változtatásokat eszközölt a talmudi szövegekben s a talmudi kommentárookban és elfogultságával, hozzá nemértésével, milyen baklövéseket követett el. Érthetetlen azonban, hogy meghagyták a Rambam misnamagyarázatát *Avajdo Zóro* traktátus 8. lapjához. Ott a misnában szó van arról, hogy bizonyos pogány római ünnepeken, amilyenek *Klanda*, *Saturnália*, *Kartiszim*, már 3 nappal előbb nem szabad üzleti összeköttetésbe kerülni a bálványimádókkal. Ehhez hozzáfűzi a Rambam, hogy ebbe a kategóriába tartoznak azok, akik „a hét első napjának” szentségében hisznek. *Bloch S. József* a *Rohlinggal* szemben való vitájában — amelyről a multkor írt a „Zsidó Ujság” — a Rambam eme beállítását az arabok nyomására vezeti vissza, akik környezetében a Rambam ezt a művét (amint tudjuk eredetileg arab nyelven) írta; az arabok tudvalevőleg erős előítélettel voltak a kereszténységgel szemben. Habár ez a magyarázat teljesen igaz, mégis közérdeklődésre tehet szert, az a fejtegetés ahogy ezt a Rambam-helyzet *Chájim Bloch* ismert zsidó publicista a „Jüdische Presse” legutóbbi számában magyarázza.

Összefüggésbe hozza a Rambam nagy művében található köv. tétellel (*Hilchajsz Akium* II. 5—6): „A zsidó aki letért I'ten útjáról, bálványimádónak számít.” Viszont ugyancsak a Rambam mondja (*Hilchajsz Tsivó* III. 5): „Azok a bálványimádó pogányok, aki az általános emberi 7 törvényt tartják, részesei a túlvilági üdvösségnek”. Ide tartozik a Rambamnak kortársához *Rabbi Chisdoj*-hoz írt levele is, melyben azt írja: „Amit pedig a nem-zsidó népek ügyében kérdezel, tudd meg, hogy I'ten csak az érzültre tekint; ezért tanítják bölcsen: az összes népek jámborainak, része van a túlvilági életben, hogyha elérik az ehhez szükséges i'tenismeretet és erényeik által tökéletesítik magukat”.

Tudni kell még, hogy akkoriban nagyban folyt a hittérítés, a *smad* a zsidóságban. Mindezt egybevetve könnyű rájönni, hogy a Rambam-ban inkrimínált idézet nem a vasárnapot ünneplő nem-zsidókra vonatkozik, hanem a kitért zsidókra és ezeket állítja be mint bálványimádókat! A nagy mester akinek tanítása szerint minden becsületes nem-zsidó, részese a túlvilági üdvösségnek, hogy az akkori térítési járvány közepette megerősítse a zsidónak a hitéhez való ragaszkodás gátjait, megállapítja, hogy a más hitre való elpártolása bálványimádással azonos és még a túlvilági jussának elvesztésével is jár. A jámbor nem-zsidó részese a túlvilági életnek, de ha egy zsidó, jámbor nem-zsidóvá szeretne válni, az az ő részére bálványimádás és a túlvilági élet elvesztésével jár.

A publicista elmondta ezt az elgondolását két év előtt az azóta Bécsben elhunyt nagy dvinski gaonnak, akinek na-

gyon megtetszett a magyarázat és azt mondta rá: *kidüs hasém!*

Az oly gyakran emlegetett „Ción bölcsének jegyzőkönyve” c. szennyirattal kapcsolatban, melyet legutóbb két hét előtt tárgyalt a berni bíróság, sokszor volt szó erről az idézett Rambam-helyről, amely azonban ilyen megvilágításban elveszti minden kritikáját.

Tudjuk, hogy a gyűlölködőket nem fogjuk meggyőzni, hiszen a gyűlölet soha sem akar magyarázatot, csak ürügyet keres az igaztásra. Ellenben magunk felé — *pro foro interno* — szükségesek az ilyen felvilágosítások, hogy belássuk a Tóra régi jellemzésének igazságát: „az ő utjai a kellemesség utjai és összes ösvényei, béke”.

Vázsonyi

A parlament hű krónikásának, aki közvetlen közelről figyeli a képviselőház tagjainak felszólalásait, birtokában kell lennie az értékelésnek, a mérlegelésnek azzal az adottságával, amellyel meg tudja különböztetni egy-egy felszólalás látványosság, hangos sikerétől a mondani-valókban és a helyzeti szituációkban rejlő igazi sikert. Egy ilyen most vázolt tipikus helyzet adódott e héten kedden a képviselőházban Vázsonyi János felszólalásánál. A napilapok alig foglalkoztak beszédével. A fürge újságtechnika könynyedén átsiklik a nüanszokon, mi azonban meg állunk e felszólalás mellett.

Röder honvédelmi miniszter mondotta el nagy beszédét a tüzharcos javaslat vitájában. Amint már az ilyenkor lenni szokott, a miniszteri beszéd után kiürült a t. Hát ülésterme.

Vázsonyi János, noha a javaslat ellen iratkozott fel, a honvédelmi miniszter iránti lojalitásból váratlanul elfogadta a javaslatot. Ezt a nemvárt rezümét az elnökölő Kornis Gyula mint kuriózumot enunniálta is.

De térjünk a tárgyra.

Vázsonyi nem ment el a lojalitásában addig, hogy a tüzharcos vita keretében ne kérjen védelmet és egyenlő elbánást,

Stern fűzőszalon

modern és olcsó. Sip-utca 6. II. em. 1. Lift. Telefon: 135-460.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz. levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz. kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Orth. kóser sajt, vaj, idej juhturó

Özv. PAPPER DEZSŐ-né

Bpest, VII., Dob-u. 19. Tel.: -3 45-30. Nagyban Kicsinyben

Rabbi Akivo Éger vőt kap...

Abban az időben történt, amiután a Chaszam Szajfér elvesztette első feleségét, 1813 körül. Hozzá a postát a pozsonyi gaon asztalára. Az egész világból érkeztek vallásügyi kérdések. Jött egy levél Erecz Jiszroélból, sok panasz van benne: inség és nyomor mindenütt, de a jámborok kitartanak hűségben. Értesítik a nagy Mestert, hogy az oly szükséges gyűjtések vezetésére kiválasztják őt és kinevezik a „Szentföld urának”. (Moro d'aro jiszroél.) Olvassa a levelet, érzéki benne megnyilatkozó tiszteletet és kitüntetés, tudja, hogy ezzel új feladatot rónak vállaira, de magára veszi. Komoly arccal olvassa leveleit, mint ahogy nem jön mosoly az ajkára, amióta özvegy lett.

A levelek között előkerül az írás, amelyet hozzá intézett a poseni gaon R. Akivo Éger, aki akkoriban még Märkisch-Friedlandban működött. A levél kezdődik a szokásos kitüntető címekkel, ezt a részt behajtja, mert nem tartja magát méltónak az ékes jelzőkre. Azután olvas egy tudományos megjegyzést. Egy pár sor az egész, de a nagy mester sas-szeme észreveszi a benne megnyilatkozó óriási szellemi munkát és elmeélességet. Pár sor az egész. Hiába. Így, ilyen tömören ír a gaon. Ez nem az ő, a Chaszam Szajfér stílusa. Ő mindent alaposan fejteget, taglal és rendszeresen fölépít. Rabbi Akivo olyan mint a király, aki tábornokaival beszél, röviden, mert megértik, ő azonban az egész néphez akar beszélni. A tudományos megjegyzés után egy családi ügy pertraktálása következik a levélben. Elmondja neki, hogy súlyosan lecsapott rá I'ten sujtó keze. Egy fiatal leánya házasságot kötött egy igen tudós emberrel, akit éppen meghívtak Boldogasszony hitközségébe rabbinak. Hirtelen

megbetegedett, meghalt s most itt áll a fiatal özvegy elhagyatva. Arra kéri őt, mint az ő nagy barátját: talán tudna az ismerősei közül valamilyen méltó embert. A Mester elolvassa a levelet még egyszer és szóltanul odanyújtja Reb Doniél Prosnitznak, a bész-din tagjának, aki belépett hozzá, hogy behívja a bészdin tárgyalási termébe. Minek adta oda a levelet, maga sem tudja. Benső ösztönös érzésből történt. Néha tudományos kérdéseket szokott a Chaszam Szajfér másoknak átadni, mert szerette a véleményüket hallani. De a mostani tulajdonképpen diszkrét levél volt, amely csak őhozzá volt intézve.

Reb Doniél magához vette a levelet, nem szólt semmit. Ellenben hozzá látott a dolog elintézéséhez.

Eközben hetek multak. Szomorúan látják hitközségében, hogy a Mester kinézése nem olyan üde, mint azelőtt, öltözködése is több kívánni valót hagy hátra. Nincs jól ellátva. Nem csoda, a mellette való szolgálatot egy hausbocher végzi, aki nem a legügyesebb fajtából való.

Egy napon odajön hozzá a rosszul terített asztalhoz Reb Doniél és mutatja a csomó levelet, amit kapott. Elmondja, hogy mindenfelé érdeklődött, vajjon a fiatal özvegy méltó-e arra, hogy érdekében fáradozzanak. Igaz, hogy az apa világhírű, az egész világ hódolattal említi az ő nagy tudományát, emberi érényeit, szellemi nagyságát, de ez még nem bizonyíték a leánya mellett. Azonban ő mindenfelől hallotta, hogy valóban és ez chájil-ról van szó. Miután Reb Doniél lelkesen referált a levelek tartalmáról kérdezte a Mester:

— És van magának, Reb Doniél, valakije, aki méltó hozzá?

— Hogyne!

— Akkor mindjárt írjon a gaonnak és tegye meg az ajánlatot.

— Már meg is tettem!

— Ha ez így van, akkor a mi részünkről elintéztünk mindent és napirendre térhetünk fölötte.

— Tévedés! A dolog csak most kezd bennünket érdekelni.

— Hogyan?

— Nem is kérdezi a Rebbe, hogy kit ajánlottam az özvegynek férjül?

— Biztos vagyok abban, hogyha Reb Doniél kikereste, akkor méltó és hogyha Reb Akivo is beleegyezik, akkor minden rendben van.

— Tudom, hogy minden rendben van, a nagy gaon egész biztosan beleegyezik, hiszen ő is szerencsésnek fogja találni a választást, hogy — a pozsonyi rabbit ajánlottam neki!

A Mester meglepődve pillantott barátjára. Ez körülmézet a szobában, látta az elhanyagoltságot, nem szólt semmit, de a Chaszam Szajfér megértette, mit gondolt, odalépett hozzá és azt mondotta:

— Hallja, R. Doniél! Maga már egy ízben zavarba hozott, amikor elődöm Rabbi Mesülem Tysmenitz halála után írt nekem a pozsonyi rabbiszek elvállalása ügyében. Akkor talán igaza volt, de kérdéses, vajjon most is igaza lesz-e?

— Egész biztosan!

— Ugyan, ugyan, R. Doniél! Hiszen én R. Akivo tudományához képest amhoorecz vagyok és én legyek a veje ennek az Izráel Legnagyobbjának?

Reb Doniél elmosolygott és derűs arccal replikázott:

— Am-hoorecz! Nagyszerű! Ugyanaz az aggodalma R. Akivónak saját személyére nézve. Ime a levele, melyben írja: „Hogyan gondolhatok is én arra, hogy Izráel legnagyobbja, a diaszpóra világító fáklyája az én vöm legyen? Ő nehezen fog abba belemenni, hogy am-hooreczot válasszon apósául...” Tehát: itt am-hoorecz, ott am-hoorecz, valójában úgy illenek egymáshoz, mintha egymásnak lettek volna teremtvé...

A Chaszam Szajfér erre önkéntelenül hangosan felkacagott, amit R. Doniél úgy tekintett, hogy a pozsonyi főrabbi hozzájárult a házassághoz. Egynehány hónap múlva Kismartonban meg is ülték a menyegzőt. A Chaszam Szajfér egész csendben akarta megtartani második frigykötését, de nem így történt: a lakodalom egész Magyarország ünnepe lett. A menyegző hírére közelből-távolból eljöttek Kismartonba résztvenni abban az élményben, amidőn R. Akivo Éger a Chaszam Szajfér chüpe alá vezeti és amikor a nagy Apa megáldja leányát annak nagy Férje oldalán.

S. Schachnowitz „Licht aus dem Westen”

Berdicsevi legenda...

A berdicsevi cadiknak, Rabbi Lévi Jiczchok-nak híre messze túlterjedt Oroszország határain. A Kárpátok kis falvaiban, a Kaukázus erdeiben, mindenütt, ahol csak zsidók éltek, szent borzongással emlegették a nevét a jámbor és tudós rabbinak, akit már életében csodás, misztikus legendával öveztek a hívők. Ő volt Izráelnek ékesen szóló védője a mennyei bíróság előtt, ő volt az, aki belelátott a jó és együgyű emberek szívébe, aki fennhirdette és vallotta, hogy I'tent jósággal, szeretettel, irgalommal lehet megközelíteni. Mikor egyszer a buzgó hívek szörnyűkődbe mesélték neki, hogy kocsisa, Jankel, a „Semá” imát mondta el hangosan, miközben a nyikorgó szekeret kente, a cadik mosolyogva tekintett föl az Egre és így szólt:

— Ó, I'tenem, ki fogható a te nyájadhoz, Izráelhez? Ime, Uram, egy szegény, együgyű kocsis, a Te legkisebb szolgád is szüntelenül csak Rád gondolt... Még akkor is, mikor a szekeret keni, fennedicaóiti Nevedet és hirdeti, hogy Egyetlenegy vagy!...

A vakbuzgók elhallgattak. Fényesség világította meg elméjüket; most látták, mit jelent a „Semá” ima, mit tesz I'tent egész szívvel, egész lélekkel szeretni: Értsd meg Izráel, hogy az Örökkévaló, a mi I'teniünk egyetlenegy s ha megértetted, akkor szeretni is fogod szívedből-lelkéből!...

R. Lévi Jiczchok felfogta a nagy tanításnak magasztos értelmét és az Urnak gyönyörűsége tett benne.

Halljátok a legendát:

Egyszer a cadik jesivabelitársának, Rabbi Chanojchnak egyetlen lánya súlyosan megbetegedett. Síralom és szomorúság költözött a kis háza s az aggódó szülők reszkette lesték: életben marad-e a kislány, vagy az Ur elszóltja magához a paradicsomba. Az asszony már napok óta nem hunyta be a szemét. Sápadt arccal virrasztott a lányka betegágya mellett és sirva imádkozott I'ten irgalmáért. A kis beteg pedig forró lázban viaskodott a Halál követivel. Reggel az asszony odament férjéhez, aki az egész éjszakát álmatlanul töltötte a szent könyveknél.

— Chanojeh, édes uram — szólt hozzá kérő hangon, — menj el a cadikhoz, könyörgj neki, imádkozzék I'tenhez a lányunkért. Segítsen rajta, különben elvész.

A férj összeroskadva temette fejét a vén foliánsokba. Azután felkelt és elvándorolt a cadikhoz. A rabbi maga is szomorúan ült karosszékeiben. Ugy érezte, hogy az angyalok, akik a jámborok könyörgéseit viszik tovább az Ur trónusához, ma hajnalban nem fogadták el tífölőjét, amelyben Izráel fiáiért könyörgött.

Ujabb vihara Szentföld fölött

Az utóbbi napokban rendkívül súlyos események történtek Palesztinában. Jeruzsálemben formális itközlet volt az arab és a zsidó lakosság között melynek áldozatai három halott és huszonöt sebesült. A vasárnapi palesztinai események áldozati mérlege összesen hét halott és több mint 35 sebesült. Fegyveres támadást követtek el egy arab utasokkal telt autobusz ellen. Két nő meghalt, több utas súlyosan megsebesült. Több arab gépkocsira kőzapot zúdítottak. Egy arab kávéházba bombát dobtak. Egy arabot, akit tetten értek, amint az uccán elhajított egy bombát letartóztattak. Az események után letartóztatták a revizionista cionisták szervezetének harminc tagját, akiket az akói koncentrációs táborba szállítottak. A letartóztatottak között van Abu Achi Méir, akinek neve sokat szerepelt az Arlosoroff-perben és Eri Jabotinszki, a revizionisták vezérének fia.

Bezárták előtte az égi kapukat, tudta, hogy halálos veszedelem fenyegeti egy chósizidját s nem tudja megmenteni.

A cadikot még jobban leverte barátja vigasztalan szomorúsága. Könyörgőni próbált, de hiába!... Az égi hang megsugta neki, hogy hasztalan emeli föl szavát a föld porából. A fiatal Sárának, Chanojeh leányának telkét már várják a paradicsomban és az Ég döntését semmi sem változtathatja meg. A fiatal testtől el kell szakadnia a léleknek, hogy a végtelen Magasságot keresse...

A cadik az Ég trónusa felé tört esdeklő szavával:

— Avrohom, Jiczchok, Jákojv I'tene — könyörgött szava, — hallgasd meg imámat! Te végtelen jóságodban nem utasítod vissza alázasat kérésemet. Osapánknak Avrohomnak megengedted, hogy közbelépjen Szodoma megmentéséért, meghallgatod gyarló szolgádat is és meghagyod az életét ennek a jámbor és serdülő lánykának. A Világok Ura vagy, aki nem követhetsz el igazságtalanságot, te adad nekünk nagy kegyelmedben a Törvényt, megtanítottál, hogy a tisztát elválasszuk a tisztátalantól, jót a go-

A rendőri karhatalmat megerősítették Jeruzsálemben, Jaffában és Tel-aviv külvárosaiban, ahol ugyancsak feszült a helyzet. Ain Charod émeiki zsidó kolonia vasuti állomását felgyújtották, a telefonhuzalokat elvágták.

Palesztina északi határvidékén kedden véres tüzharcra került a sor angol katonaság és egy arab fegyveres csapat között. Az arabok három halottat és egy foglyot veszítettek, míg angol részről csak egy katona sebesült meg. Az arab csapat végül megfutamodott a túlerő elől.

A Zsidó Távirati Iroda jelentése szerint a palesztinai kormány némi módosítást eszközölt az új bevándorlási törvényben, amely tudvalevően nagy felzudulást idézett elő zsidó körökben. A Jewish Agency erőlyes fellépésének hatása alatt a kormány kiküszöbölte a törvényjavaslat eredeti szövegéből a zsidókra vonatkozó „idegen” megjelölést.

nosztól, az igazat a hamistól. Én, a te legkisebb szolgád, Lévi Jiczchok mondom: Sára, Chanojeh leánya, élni fog, mert élnie kell... Megéri még, hogy gyermeke lesz és örülni fog a lakodalman... És megszólalt az égi hang:

— Sára, Chanojeh leánya életben marad. De Lévi Jiczchok, aki vakmerőnek mutatkozott az Urral szemben, nem jut be a jövőnd élet országába!

A cadik ujjongó örömben tört ki. Énekelte, táncolt, mint a gyermek, aki valami gyönyörű ajándékot kapott.

— Áldott légy Uram, I'tenem — kiáltotta az Ég felé, — hogy most már szerethetlek „selaj al mnasz I'kabbél prosz”, anélkül, hogy a mennyei jutalom gondolata szennyeznéd be szívem tiszta szeretetét. Imádlak és szeretlek I'tenem, még a mennyei életem árán is!... És az Ur, a Végtelen fényességében, még zsoltárokat zengtek neki az ádvözültek, megszólalt:

— Az én fiam, Lévi Jiczchok legyőzött Engem!

Igy szerette a cadik I'tent egész szívvel, egész lélekkel...

SIRKÖVEK ADLERJ.

Bpest, Károly-körut 7. Tel.-hívó: 141-537

Katzer Árpád szücsmester

bunda-, róka- és szörmeáruil elismerien jutányosak

BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON: 112-034

„VICA” gyermekkosci, gyermekágy, ússzeacsukos sodronyágy, sezlon, matracpárnák

legolcsóbban: **Ausch**, Kertész u. 50, Tel.: 146-249

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolalások, alakítások
Olcsó árak
ALTSCHULER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Tollhegyről...

A főváros szegény rétegét nagy meglepetés érte. Az Orvosi Kamara azt a rendeletet bocsátotta ki, hogy ingyen nem szabad gyógykezeltetni senkit, csak ha hatósági szegénységi bizonyítványt mutat fel. Ez nagy csapást jelent a főváros zsidó szegényeire. Tudvalevőleg szegénységi bizonyítványt nem kaphat az, aki meg van adózta, hiába ment tönkre, hiába nincsen már hónapok óta semmiféle keresete, ha az adózók sorában még szerepel papíron, a törvény betűjéhez képest nem állítanak ki számára szegénységi bizonyítványt. Szóval ebben az esetben is megvalósul a régi közmondás: „A szegény embert az ág is huzza”. Milyen más ezzel szemben a régi talmudi előírás. A bölcsek azt rendelik: „én bajdán limzajnajs”, ha szó van ételek szétosztásáról és jelentkezik valaki, nem szabad kutatni az illető kiléte után, hanem adni kell neki. A beteg ember, aki megjelenik a nyilvános rendelőnél, az is rá van szorulva a gyógykezelésre annyira mint a szegény a kenyérre. Igaz, hogy visszaélések is lehetségesek, de hát ez úgy van, mint amikor a farkas nem akar adakozni, azzal a kifogással, hogy sokszor csalók is igénybe veszik a jótékonyt. Az igazság pedig az: ha kilenc csaló részesül adományban az nem baj, fő, hogy egy valóban arra rászoruló is kapjon valamit. Természetesen nevelni kellene a társadalmat, olyan értelemben, ahogy bölcseink tanítják Péó traktátusának végén: „Aki szükség nélkül veszi igénybe másoknál a segítséget, az arra a sorsra jut, hogy valóban rá fog szorulni, aki ellenben rászorulna a jótékonyra és nem veszi igénybe, annak a sorsa az lesz, hogy még ő fog jótékonyt gyakorolni, mert őrá vonatkozik a szent íge: Áldott az ember, aki bizik Istenben, s őbenne helyezi bizalmát”.

A „Tél Talpijajez” halachikus folyóirat Kiszlév havi száma a megtértekről szól és érdekes problémák kerülnek benne megvitatásra. Az egyik kérdés például, hogyha egy kajhén aki hosszabb ideig m'challél sabbosz volt, kijelentette, hogy ezentúl vallásos lesz, miképpen kell őt megítélni, lehet-e őt minden további el-

járás (tvilo stb.) nélkül a Tóraolvasáshoz elsőnek felhívni stb. Erről az elhunyt büdshentmihályi gaon z. c. l. alapos fejtegetést írt a szerkesztőnek, Weloz Izráel pesti rabbinak (Kertész-u. 27.) Ugyancsak ezzel kapcsolatban tárgyalásra került a kérdés: ha egy pose jiszróél a hitközségi adóját sokalva kilép a felekezettől és hivatalosan is bejelenti felekezettől való kilépését, majd meggondolja magát s visszavonja kilépését, milyen megítélésben részesül vallástörvényileg? Ez a kérdés természetesen nem fordulhat elő különvált orth. hitközségekben, hiszen ezeknek tagjai az adók miatt legfeljebb szidják az előjáróságot, de nem szoktak felekezettől való kilépést jelenteni. Ez tehát jobbára neológ „saalo”, habár előfordulhat egységes orth. hitközségben is. És csak ritkán fordul elő, hogy ezek a kilépők oly komolyan vegyék a kilépésüket, mint az öreg Sümeji, volt képviselő, akiről még a békeidőkben beszéltek a következőket: Egy szép napon megjelenik Reich Koppel főrabbinál z. c. l. és bejelenti a zsidó hitből való kitérését. A főrabbi csodálkozva kérde: „Hogyan, hiszen Ön nem tartozik hitközségünk tagjai közé, így tehát a bejelentését a kongresszus hitközségnél kell megtennie!” S. ur nem hagyja magát és azt mondja: „Ő mindenkor az orthodoxia nagy tisztelője volt, igazi rabbinak csak az orthodox főrabbit ismerte el, így tehát, hogy kilépése teljesen jogszerű legyen, meggyőződésből az orthodox hitközségnél akar kijelentkezni”. Mindettől eltekintve a „Tél Talpijajez” eme fejtegetései igen érdekesek még akkor is, amikor azt kívánjuk, hogy csak elméletek maradjanak.

Különös történetet olvasunk egy sajtóhatalom kapcsolatban. Bialystok városában történt. A lengyel kormány rendelete következtében tudvalevőleg a rituális metszés különféle korlátok és akadályok alá esik. Aki bizonyos formalitásoknak nem tesz eleget, annak a működését „illegálisnak” bélyegzik és a rendőrséggel gyűlik meg a baja, amely úgy jár el ellene, mintha valami bűntettet követett volna el. Így történt, hogy egy metszőt rajtacsíptek illegális metsz-

Fiu és leányka télikabátok

a legnagyobb választékban

Székely Jenő
IV., PETŐFI SÁNDOR UTCA 9.

sen. Elvették tőle a chalefot és az eldobozott bünjelet letették a — városfőnök-nél. A szegény ember, akinek kenyerét jelentette ez a foglalkozás, felkereste a főnököt és könyörgött neki, ne fossza meg kenyerétől. Erre ő azt a döntést hozta, hogy vissza adja neki az engedélyét, egy feltétellel: „Nyilvánosan meg kell esküdni a templomban, hogy soha ezentúl illegálisan nem fog metszést végezni”. Ezt az esküt, akkor bizonyára befogja tartani. Hogy az erkölcsi nevelés nagyobb hatással van az emberre, mint a külső kényszer, erre vonatkozólag már sokféle megállapítást tettek. Már a Talmud beszél arról, hogy Hadriánus császár hiába adott ki rendeletet, hogy ne tüzeljenek egy nap, nem tartották be, ellenben megállapították, hogy szombat napján a zsidók konyhájának kéménye nem füstöl. Visszatérve a bialystoki esetre hangsúlyoznunk kell, hogy az igazi vallásos zsidónak az adott szava is esküszámba megy. Hiszen ismert a Talmud tanítása: az igened „igen”, a nemed „nem” legyen (hen seloch hen...), a szavad mindenképen az igazságot fejezze ki.

**Chanukára,
Bármicvóra,**

csak zsidó könyvet,
GONDOS SÁNDOR
zsidó könyvüzletéből
Budapest, VI.,
Andrássy-út 53.

Chanuka kirakatunk november 10 — november 20-ig.

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A paróka már nem öregít, mert a legujabbmodellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony széllel készítve.

FLEGÁNS!

FIATALOS!

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 39

A szabályzat értelmében a zsidó előljárók kötelessége följelentés nélkül is közbenjárni, ha egyesek részéről a közösséghez méltatlan és ártalmas eljárást tapasztalnak. Ez a szabályzat alá lett írva R. Joselmann által. Az illető okmányon az aláírása így hangzik: „Josel Jud von Rosshaim, allgemeiner Jüdischheit Regierer im Deutschen Land.”

1530. november 17-én R. Joselmann ünnepélyes gyűlésen terjesztette elő ezt a szabályzatot. Az egész birodalmi gyűlés nagy tetszéssel fogadta. Minden egyes résztvevő biztosította arról, hogy a zsidók iránt a legnagyobb jóindulattal van R. Joselmann azt hitte, hogy ezzel a szabályzattal gyökerestől kiirtja a zsidógyűlöletet, de nem számított egyre: a polgárság kenyéririgységére. A zsidó történet ugyanis különös tünetet állapít meg. A középkor első felében — a zsidók helyzete sokkal jobb volt, mint a későbbi évszázadokban. A XV. században például majdnem minden német tartományból kiűzték őket, szerencsére, hogy nem egyszerre. Egyik helyről menekültek a másikra. Ennek a tünetnek az oka az, hogy a középkor első felében még nem lehetett szó polgárságról. A társadalom fejedelmekből, nemesekből, szabad polgárokból és jobbágyokból állott. Ezeknek szükségük volt a zsidókra, mert ezek megvették a nyers terményeket tőlük és ellátták az urakat is a szükséges pénzzel. Idők folyamán a városokban polgárság gyülekezett, amely ugyancsak kereskedelemmel foglalkozott és ennek következtében a zsidókban vetélytársakat látott. Habár az erkölcsök megjavultak és már nem törtek a zsidók életére, de a polgárság mindig arra igyekezett, hogy kiűzetés által megszabaduljon kellemetlen konkurrensaitól. Ehhez járult az is, hogy a német kereskedelem tönkremenőben volt, mikor Amerikát felfedezték, amivel együtt járt az, hogy Németország elvesztette jelentőségét, mint kereskedelmi utak centruma. A spanyolok, az angolok és a hollandok szállították a felfedezett földrészek terményeit Európába. Ehhez járult, hogy a népet kizsákmányolták a nagy augsburgi kereskedelmi cégek, a Fuggerek, a Paumgartnerek, akik a nagykereskedést úgyszólván monopolizálták. Így például a két nevezett cég a portugál királlyal szerződést kötött indiai árukra, borsra, cukorra, átvettek egy nagy mennyiségű árut olyan feltétellel, hogy a későbbi időben vásárolóknak többet kell fizetniük. Ennek az volt a következménye, hogy a bors ára, amely mázsánként 18 arany dukát volt, 40-re szökkent fel és a cukor 11 forintról 20-ra emelkedett mázsánként. Tekintettel arra, hogy akkoriban Németországban körülbelül 3000 mázsa bors fogyott, el lehet képzelni, hogy milyen hasznot vágtak zsebre ezek a német nagykereskedők. Éppen így uzsoráskodtak közszükségleti cikkekkal: rézzel, vassal, borral, gabonával. Megvették a gabonát még a kalászbán és azután diktálták az árakat. Emiatt óriási lett a drágaság.

És kit állítottak be bünösnek a nép előtt? A zsidókat! A kiskereskedők amúgyis gyűlölték a zsidókat, mint konkurrensokat. És mivelhogy a városi polgárság nagyrésze lutheránus volt, az új vallás hívei voltak a legszélsőségsébb zsidógyűlölők. Így állott elő az a fura és szomorú helyzet, hogy éppen azok, akik maguk számára a vallási türelmet követelték, a zsidókkal szemben a legnagyobb mértékben intoleránsok voltak. Nem tetszett a polgároknak az augsburgi királyi szabadságlevél, még a R. Joselmann által proklamált rendszabályokkal sem voltak megelégedve,

hanem állandóan a zsidók teljes kiűzetését követelték.

Az augsburgi országgyűlés 1530-ban eredménytelenül végződött és a katolikus-lutheránus viszály nem csökkent. A császár, valamint a hozzá ragaszkodó katolikus fejedelmek Kölnbe vonultak, a protestánsok pedig Schmalkalden városába gyülekeztek, ahol véd- és dacsövetséget kötöttek és kimondták, hogy ha valamelyiküket vallási okokból megtámadják, mind együttesen védelmére kelnek. Kölnben pedig 1531. jan. 5-én a császár és az összes választófejedelmek kikiáltották a császár fivérének Ferdinánd főherceget római királlyá.

Aachen-ben volt az ünnepélyes koronázás. Az ünnepélyre felvonultak Németország rendjei és előkelőségei. R. Joselmann is megjelent. Az új király barátságosan kezet nyújtott neki, azt mondotta:

— Kedves Joselin, te már régen megjövendölted nekem ezt a méltóságot és én ezért mindenkor szívesen gondolkodok reád.

— En csak azt kívánom Felsőgednek — mondta a meghatott R. Joselmann — hogy uralkodjék áldásosan, legyen az én zsidó testvéreimnek mindenkor kegyelmes ura és ne hallgasson a rágalmozókra.

A következő napon azután a császár Hollandiába utazott. Ferdinánd király Bécsbe vonult és R. Joselmann a családjához ment Elzaszba.

V. Károly császárnak a következő hónapok igen sok gondot okoztak. Elsősorban Magyarországon nem mentek jól a dolgok, Szapolyai Jánost a törökök elismerték magyar királlyan. Szolimán szultán negvedmilliónyi hadsereggel Magyarországra vonult s a „félhold” járma alá akarta hajtani az egész országot. Ferenc francia király a szultánnal titkos tárgyalásokba kezdett, hogy Károlynak kellemetlenkedjék. A bajokhoz hozzájárult a katolikus-protestáns viszály. A császár megbízta két meghitt emberét: a mainzi és a pfalzi választófejedelmeket, hogy igyekezzenek békét teremteni. Hosszas tárgyalások után megegyeztek abban, hogy az „összes keresztény hiten lévőeknek” egyesülniök kell a fenyegető török veszély ellen. A két közvetítő ajánlatára azután megbeszélték, hogy Schueinfurt városában találkozni fognak személyes tárgyalásra. De már hallatszott, hogy a protestáns fejedelmek olyan magvarázatot adnak a megegyezésnek, hogy „keresztény hívők” egyesülése alatt az is értendő, hogy a zsidókat kiűzzék az országból.

Ezt a magvarázatot és a tervezett indítványt a frankfurti zsidók megtudták és ezért nagy iedelemmel követeket küldöttek R. Joselmannhoz, hogy utazzék Brüsszelbe a császárhoz ebben az ügyben.

Igen nagy feladat volt az, amelyre R. Joselmannt kérték. Nem kevesebbről volt szó, mint arról, hogy zord tél idején olyan országba utazzék, amelyben akkor egy zsidó sem lakott, ahol tehát nem étkezhetik rendesen. Ezenkívül fennforgott még oly nehézség, amely sokkal súlyosabb mint az állandó kenyéren és vizen való életmód. V. Károly ugyanis behozta Hollandiába a spanyol inkvizíciót az összes borzalmaival. 1522-ben kinevezte Franc Hulst-ot inkvizitorná és teljhatalommal felruházta, dönthetett élet és halál fölött. Rettenetes dolgokat művelt ez az ember addig, amíg később nem bizonyították rá, hogy okmányokat hamisított és így azután kénvtelen volt menekülni. R. Joselmann mindezt tudta és mégis vállalkozott erre a kockázatos utazásra, mert tudta, hogy az egész ország zsidóságának élet-haláláról van szó. S'vat havának elején indult útnak. Magával vitte meghittjét R. Jákaivot, aki sajtóhatalom volt és jól értette a konyhamesterséget is. (Folytatjuk.)

Szimchasz Tajró - jesivanap Budapesten

Kazinczy-főtemplom: Sussmann Viktor rabbi 10, Steif Jonathan rabbi 2, Schlesinger Adolf 21, óbudai Freudiger Ábrahám, Reitmann Manó 20—20, Schönberger Fülöp 10, Deutsch Géza, Fischmann Salamon, óbudai Freudiger Sámuel, Klein Ármin, Kollmann Jenő, Mayer Miksa, Sputz Sándor, Sussmann Adolf, Sternberg Benő 5—5, Weisz Henrik 4, Bialazurker Vilmos, Braun Zsigmond, Deutsch Hermann, Glück Jenő és fia, Goldklang Jakab, Lefkovits Róbert, Mayer Lipót, Preisz Mózes, Szóbel Izsák, Weinstock Vilmos 3—3, Blau Ármin és fia, Róth Sándor, Deutsch Máttyás, Federer N., Feith Simon, Fesztinger Hermann, dr. Fischer N., Fischer Hermann, Fischmann Salamon, Friedmann József, Gelber Lázár, Goldmann Béla, Grosz Sándor, Guth Ignác, Halperth Ármin, Hartmann N., — Sámuel, Kemény Sándor, Korein Dezső, Kosztelitz Jakab, Krammer Benjámin, Mandel Imre, Mayer Ignác, Moskovits Sámuel, — Vilmos, Neuwirth Jenő, Pollák Márton és fiai, — Mózes, Singer József, — Mór, Skrek Gyula, Schlesinger István, Schönbrunn Márton, Schwartz Jakab, Szabó Ábrahám és fiai, Tauber Mihály, Weingarten Salamon, Zacher Ignác, Zupfer Bernát ismerőse, Schlesinger Miksa, Klein Jenő 2—2, Berkovits Samu, — fiai, Friedmann Béla és fivérei, Katz Ábrahám és fia, Herzig Saul, Schleifer József 1.50—1.50, Adler N., Berceker Bernát, Berkovits Béla, Bernáth Sámuel, Blau Imre, — Sándor, Braun Hugó, — Mór, dr. Blantz Tibor, Brettschneider S. fia, Csillag Jakab, Deutsch Andor, Ehrenthal Jenő, Eisner Samu, Farkas N., — N., — Dávid, Feig Béla, Feldmár N., Flaschner Antal, Fischmann Ferenc, — fiai, — N., Friedmann Tibor, — Mór, Amsel Simon ismerőse, Fülep József, Grosz Vilmos fia, Glück Albert, Goldstein M. Sámuel, Goldberger Ignác, Grünwald N., Gruber Vilmos, Grünwald Róbert, Glück Mór, Horovitz Adolf, Herskovits Lajos, Jurovits Miklós, Katz Izsák, — magiach fia, Keleti N., Kornfein Alfréd, Kornitzer Sándor, Kövesi Sándor, Krausz Ferenc, Lampel N., Lebovits Lajos, Lefkovits Miksa, Lichtmann Lipót, Littmann Ferenc fia, Löwinger Sámuel, Mendelsohn Salamon, Moskovits Tibor, — Vilmos, — József, Muncsik Gyula, Neumann (Buda), Nussenzweig N., Oppmann Samu, Perl Sándor, Pollák Márton, — Mózes, dr. Preisz Puncz Samu, Reinitz József, Renner Ábrahám, Roth Hermann, Rappaport Izsák, Rimmer Samu, Rosenberg Arnold, — József, Rosenfeld Lajos, Safrán H., Salamon Miklós, — Mór, Skrek Lipót, —

László, Spiegel Arnold, Spitzer A., — Márk, Schlesinger József, — Lipót rabbi, Schwartz N., — Zsigmond, — Samu, dr. Stern Simon, Steiner Jakab, Strickberger nagybátyja, Szóbel Izsák fia, Tauber Miklós, — Hermann, — Simon, Ullmann Fülöp, — Samu, Weinstein Antal, Weinberger Hermann, Weisz Jenő, — Gyula, Winternitz Lajos. Wortsman Izidor, dr. Leipniker, Haas N., Schultz S., Várkonyi N., Váradi Salamon unokája, Zupfer B. 1—1, Berkovits Ferenc, Berger N., Eckstein Hermann, Fisch tártó, Goldstein N., Grosz B. Gyula, Hartmann Sámuel sógora, Knöpfler, Katz N. veje, Löwinger Ede, Markovits Henrik, Mellinger Miksa, ifj. Neugewürtz, Paunc N., Perlmutter Jenő, dr. Stern Simon fia, Taglicht Jakab, Weisz Ármin, Weiszberger N., Rosenthal Dezső, Weizkopf Ábrahám 0.50—0.50., dr. Dach Sándor 1. **Összesen: P 353.50.**

Garay utca 48 sz. templom: Böhm Jakab 50, Steiger Gyula 20, Szilágyi Pál 10, Benedikt Áron, Berger Károly, Friedlieb Gyula, Frankfurter N., Ivri N., Izsák Pál, Klein József rabbi, Lederer Tibor, Spitzer Pál, Schwartz Adolf, Székely István 5—5, Adler Mór, Benedikt Sándor, Bürger Ignác, Falkenstein Adolf, Fogel Sámuel, Geisler Hermann, Neumann Ignác és fia, Rossmann Henrik, Wieder Adolf 3—3, Falkenstein Imre, Halpern József, Hoffmann Nándor, Knöpfler Bernát, — Kálmán, Katz Hermann és fia, Mandel Elías, Neumann Antal, Paskusz Mór, Platschek N., Rosenfeld Farkas, Roth Mór fia, Radnai Bernát, Salamon Mihály, Spitzer Sámuel, — Rezső, Tannenbaum N., Rottersmann Ármin 2—2, Blau N., Danziger Ignác, Fischer Bertalan, Adler Béla, Friedmann Béla, — Sámuel, Fellner Izidor, Feldmann Ábrahám, Glücklich Béla, Halasicz Ármin, Halasi Mózes, Braun Elek, Apfelbaum Mihály, Baum Zsigmond, Holics József, Halpern Andor, Kaufmann Albert, Léwy N., Lőrincz Hermann, — Testvérek, Rosenfeld Adolf, Rosenbaum Ignác, Rosenbluth Lipót, Rubinstein Samu, Róth Mór, Salamon Ottó, Schwaeid Mayer, Weisz Farkas, Weisz Izidor, — Arthur, Koller N., Wieder Sándor, — Nándor, Paskusz József, Groszmann Ármin, Hochmann N. 1—1, Friedszere, Feldmann Peszach, Hecht Salamon, Halpern Henrik, Hammer Hermann, Katz N. fia, Lefkovits Antal, Mahler Izsák, Rosenfeld N., Sichermann Adolf, Weinberger Sándor, Koller fia, Weisz Márkus, Szilágyi N. 0.50—0.50. **Összesen: P 241.—**

A karesuság titka
EHRENTALNÉ (Geczovits Renée)
füzőszalon, Dohány-u. 39.
Telefon: 140—264.

Csáky-utca 9. sz. templom: Mayer Simon 20, Goldner Károly, Ilkovits Izidor 15—15, Fischer Ármin 11, Adler Vilmos, Helpert József, Epstein Mór, Ilkovits Miksa, — Simon, Kallus Adolf, Salzer Sándor, Spiegel Menyhért, Schwartz Nándor, Weisz Jóir 10—10, Schwartz Samu 7, Englmann Miksa, Engelmann Mór, Fischer Andor, Friedmann Lajos, Kaufmann Frigyes, Klein Jenő, Mayer S., Schnürmacher Adolf 5—5 pengő, Asztalos Béla 4, Epstein Ferenc, Fejér Géza, Kassowitz S., Krausz Vilmos, dr. Lindenbaum N., Mandel Ignác, Reiner Manó, Schwartz Salamon, Ungár Gyula, Weisz G. 3—3, Friedmann fiai, Eisler Jenő, Gerő Arthur, Haas György, — Zsigmond, dr. Königsberg N., Moskovits Gyula, Dr. Mühlrad, Kallus Miklós, Spiegel N., Schnürmacher I., — Ignác, Stein H., Stöber L. 2—2, Kösztenbaum N. 1.80, Miklós Gy. 1.50, Blau S., Eiland N., — Rezső, Epstein F., — M., Frey N., — N., — Ödön, Fülöp N., Gansel Sándor, Gellert Salamon, Grosz Nika, — N., Grünwald J., — M., Königsberger S., Krausz N., — A., Mayer I., — Simon fia, — W., Márványi Izidor, Miklós B., — L., Präger Marcell, Reiner Manó fia, Salzer N., — Sándor fia, Schnürmacher E., — K., Schwartz N., — Nándor fia, ifj. Stein, Székács N., Tachauer B., Tröszler N., Weisz D., Weisz F., Hirschler P., Weisz Ferenc, — H., Hirschler Sándor, Weisz Lipót, — N., N. N., N. N., 1—1, N, N, 0,50 **Összesen: P 315.30.**

Orth. Sasz-chevra: Klein Márkus 20, Herzfeld Herman 13, Roth Henrik, Bunczl Márk, Ganzfried Jenő, Heiden Géza, Rosenblatt Mór 10—10, Kohn J. Hermann 7, dr. Deutsch M. Ernő, Goldmann Béla, Heiden Leó, Herzog József, Hermann Ignác, Kövesi Béla, — Ignác, Strauszmann Dániel, Szamosi László, Werner Henrik 5—5, Büchler József és fia, Eisler Lajos, Frank József, Gottlieb N., Kohn Emil, Winkler M. 3—3, Adler Jakab, Baum rabbi, Eckstein Dávid, Fonféder M., Frank Bernát, Ignác László, Kohn M. W., Kornhauser Salamon, Königsberg Ábrahám, Mandl Salamon, Neugewürtz Lipót, Neuwirth Jenő, Renner Dániel, Spitzer Sándor, Schlesinger Mór, Strauszmann Salmon, Winter N., Wortsman Arnold 2—2, Ausch Vilmos, Blumenthal Rudolf, Dávidovits József, Eisler Juda, — László, Friedmann Jakab, Goldstein Mór, Herczl Vilmos, Hermann Mayer, Izsák Miklós, Jungreis Dávid, Katzburg Salamon, Kohn Andor, Klein Lipót, Leichter Béla, Lindenfeld Salamon, Lipschitz Hermann, Reisz Zsigmond, Sussmann Mór, — Schlesinger S. Jakab, Tauber Simon, Wülliger Jakab Hönig Ödön 1—1, ifj. Ganzfried, Klein József 0.50—0.50. **Összesen: P 208.—**

(Folytatjuk)

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Vajslach Kiszlév 16
Gyertyagyújtás (Bpest) : 3.50
שבת kimenetele „ : 4.45

Sabosz Vajésev, Kiszlév 23. Rajs-chajdes bencsolás. Gyertyagyújtás (Bpest) 3.45. szombat kimenetele 4.40. November 28.-án vasárnap este beköszönt a Chanuka.

Lapunk chanukai kettős száma 777 december 1.-én szerdán jelenik meg, gazdag tartalommal. Lapzárta nov. 30.

— **Férj és feleség egyidőben hunytak el.** Silmann Herman (R. Slajme Zalmen Czvi) 82 éves nyugalmazott vidéki tanító évek óta a fővárosban lakott feleségével, visszavonultan; békében, egyetértésben folytatták I'tennek és Tórájának szentelt életüket. A napokban megbetegedtek és egy órában belül hunytak el mindketten, így a szó szoros értelmében megvalósult rajtuk a régi fohás: „*haneehóvim v'han'imim b'chajéhem uv'majszom laj nifródi* — a szerettek és a kedveltek életükben-holtukban nem váltak meg egymástól.” Hétfőn temették őket nagy részvét mellett. — **הנצי"ה**

— **A megdicsőült makói dájon sirkö-avatása.** Erev Rajs-chajdeskor folyt le a Chajl-hamaj'édkor elhunyt nagynevű R. Chajim Léb Deutsch z. c. l. siremlékének felavatása, az egész hitközség részvételével. Az első felavató beszédet Vorhand Mózes főrabbi tartotta nagy elokvenciával, majd a megdicsőült fia R. Sije, a kézdívásárhelyi főrabbi szívemarkoló heszpedben róttá le a kegyeletét édesatyjával szemben, aki, úgymond, egész életén át éjjel-nappal tanult és akiben a brezáni gaon már 27 éves korában, egy művére adott approbációja alkalmával, felismerte a nagy kvalitású *godajl batajro umiflog b'hajro-t*. Ezután tanítványa és veje R. Jákajv Lebovics nagykaposi dájon, heszpedjében kiemelte, mily nagyrabecsülte őt még böcherkorában az ő nagy Mestere az „*Arügasz Habajszem*” huszti gaon, akinek Tóra-forrásából merítette tudását 9 éven keresztül. Igen szépen méltatták még fia R. Jesajó (Munkács) és R. Menáchem Z'év (Kocsord), valamint m'chüton-ja R. Rajnó Z'év Halpert makói kántor.

Egyéni irizurákat legszebben és legolcsóbban készit, lavitást, ondoilást olcsón vállal:
Weinstock Rózsi parókakészítő
Sátoraljaihely, Rákóczi-u. 26.

— **Sátoraljaihelyen** már hónapokkal ezelőtt megalakult a szefárd hitközség kebelében a szatmári főrabbi tanítványainak és hívőinek ifjúsági talmudistaegyesülete, mely Teitelbaum M. A. elnök és Silber S., Seidenfeld J. gondnokok vezetésével alatt igen áldásosan működik a napokénti nyilvános Tóra-tanulás terén. Csütörtökön Kiszlév 7-én a hirneves R. Leibis Teitelbaum z. c. l. Jahrzeitja alkalmából az egyesület a minden hónapban esedékes szijumját a Teitelbaum-imaházban rendezte. Teitelbaum M. A. és Deutsch Lipót szép hadront mondtak. A szijum bankettet a megdicsőültnek leánya az erdélyi Központi Iroda elnökhelyettesének Freund Józsefnek neje (Szatmár) rendezte.

— **A galantai jesiva volt növendékeinek kongresszusa,** amely tudvalevőleg pár héttel ezelőtről elhalasztódott: Sabosz Chanüko napjára és a rákövetkező vasárnapra lett végérvényesen elhatározva.

— **A palesztinai véres eseményekről,** melyekről lapunk 7. oldalán beszámoltunk, lapzártakor a köv. távirati jelentéseket vettük: Jeruzsálemben vasárnap a „Schunat Beth Israel”-ben arabok megtámadtak építkezésnél foglalatokodó zsidó munkásokat, kik közül négy súlyosan megsebesült. Ezeknek egyike egy 30 éves jemenita zsidó: Ovajda Jozsef Misrachi, kórházba való szállítása közben behalt sérüléseibe. — Röviddel ezután a zsidó vásártéren áthaladó arab autóbusból lövöldöztek, amiáltal egy zsidóasszony és egy 15 éves zsidó leány súlyosan megsebesült. Ezután az autóbuszra löttek: 4 bennülő arab meghalt, kettő megsebesült. Majdnem ugyanakkor, ugyanott, késszurásokkal súlyosan megsebesítettek egy fiatal zsidót. — A vasárnapi zavargásokkal kapcsolatban eddig az országban 45 zsidót tartóztattak le. — A legújabb jeruzsálemi jelentés így hangzik: „A feszültség oly fokot ért el, mint amilyen az 1929-i véres események óta nem volt. A rendőrséget teljesen meglepték az események, melyek valószínűleg egy központból lesznek irányítva. Egy összeütközés alkalmával egy zsidót leszártak. A centrumon kívül az összes jeruzsálemi üzletek zárva vannak és a roletták le vannak eresztve. Az elmúlt héten, mely a legnyugtalanabb volt ebben az évben, megöltek Palesztinában 6 zsidót, 2 angolt és 7 arabot.”

— **Makóról jelentik:** „Egész hitközségünknek élményt jelentett a *Tajldajsz* szombatján elhangzott két vendég drósa. A kaposi dájon, aki tudvalevőleg az előző napon vette nőül a megd. Deutsch L. dajonunk leányát, a beszhamidrosban tartott élelméjü charifüszével és drüs-jével magával ragadta az egész hallgatóságot; ugyancsak sógora a kézdívásár-

helyi főrabbi is, aki délután a templomban szónokolt két órán keresztül!”

— **R. Sije Dreisinger** Nagy gyászva van a sátoraljaihelyi zsidóságban. Egyik legjelesebb *lamdonja* a mindössze 44 éves Dreisinger József hosszas betegség után a mult hét csütörtök éjjel elköltözött az élők sorából, nyolc gyámoltalan gyermeket hátrahagyva. Az oly korán elhunyt talmidchóchom a hunfalvi cadik z. c. l. egyik legjelesebb tanítványai közé tartozott, akinek talmudelőadásait élvezettel hallgatták az újhelyi orth. hitközség beszhamidrosában. A péntek délután lefolyt *levájón* — melyen edesatyja is megjelent Miskolcra — az egek is siratták a nemes férfiút, zuhogott az eső, melynek dacára ott volt Újhely apraja-nagyja. Klein Bernát főrabbi szívemarkoló heszpedjében a sabosz közelségére is célozva a sabosz szentségével aposztrofálva az elhunytat, az ismert „*talmidchóchom bivchinasz sabosz*” szó alapján; majd öccse Dreisinger Sándor (Miskolc) bucsuztatta; a temetés egész ideje alatt a nagyszámú közönségen hangos zokogás vett erőt. Dick Hermann főrabbi az idő rövidsége miatt elhalasztotta heszpedjét, melyet a beszhamidrosban fog megtartani. „*Chol besz jisroel jivkü esz haszrefó aser szóraf Hasém!*” Ezuton felkéretnek összes barátai, akik Hunfalván vele együtt tanultak, hogy lelkiüdvéért misnájszot tanuljanak. Neve: *J'hajsiá ben Mordoháj M'náchém.* — **הנצי"ה**

— **Orth. templomavatás Prágában.** Évek folyamán számos vallásos hitsoros telepedett meg Prágában a szlovenszkói és ruszinszkói zsidók közül. Ezeknek egy része az u. n. „Tausig-Kander”-féle imaegyesület keretében tömörült és a napokban avatták fel az imaegyesület új templomát. Epstein rabbi tartotta az avatóbeszédet.

— **116 éves zsidó halála.** Varsói jelentés szerint a volhyniai Olyzarka községben elhunyt R. Chajim Léb Czysz, 116 éves korában. Utolsó napjaiban is még ép kondícióban volt és résztvett a napokban lefolyt hitközségi választásokon.

x **Pollák Sarolta** kozmetikus, Bpest, Andrassy-út 32. Szépségápolás. Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Quarz. „Miracle” szépségápoló szerek házi ápolásának bemutatása díjtalan. Vidékre utasítás. **Miracle** szőrtelenítőszer hatása bámulatos! (Prospektus.)

**MEINL
KÁVÉ**

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szöveg egyszerű beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-
keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélbé-
lyegekben is.

A debreceni orth. izr. hitközségben az
egyik metszői állás nyugalmabavonulás
folytán megüresedett. Ennek betöltésére
ezennel pályázatot hirdetünk. Elsőrendű
nyelvi és szakmai követelmények — életkort, családi állapotot, képe-
sítést és eddigi működést igazoló okmá-
nyokkal felszerelt — pályázataikat de-
cember 1-ig alulírott előljáróság címére
beküldeni.

Debrecen, 1937. november 15.
A debreceni aut. orth. izr. hitközség
előljárósága.

A tabi „Machziké Tóra” Egylet mel-
med-állásra (alef-bésztől gemóre tajsze-
feszig) azonnalra pályázatot hirdet. Fi-
zetés megegyezés szerint és vándorkoszt.
Utiköltséget csak a megválasztottnak
terítünk. Hoffmann Lipót elnök, Tab.

הנני מפרסם ומודיע לכבוד הרבנים והכע"ב
נשי די בכל אתר ואחר שזה לא כבר קבעתי
לי גם בית דמים עברי פה עיר דערבערעין יצ"ו
והנני מקבל כל מיני מלאכה הדפוסים והדפס
ספרים, וכן כל כתיבה ובהנה"ה מדויקת בעד מחיר
נמוך השווה לכל נפש!
Merkantil nyomda, Debrecen,
Hatvan u. 28.

— A szarvasi Tiferesz Bachurim új tisztikara:
Lówy Simon elnök, Májész Vilmos alelnök, Blon-
der Béla tanügyi elnök, id. Rosenberg Zoltán
pénztárnok, Lówy Adolf tanügyi gondnok, Klein
Ernő titkár, Schlesinger József, ifj. Rosenberg
Zoltán, Schlesinger Ignác választmányi tagok, Le-
ovits József s Hajnal Izidor gondnokok.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készült hullámosít-
ott hajból; javítást, ondulást olcsón
vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

ארטה' נשך

Karmel Friedmann
Pensió Józsefné

Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbusz-
összeköttetés a város minden irá-
nyában.

Modern kényelemmel berendezett
folyóvízes szobák, elsőrangú — ki-
vánatra diétás — konyha.

Referencia:

Bpesti orth. rabbiság

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)
Hirsch Esztike és Rothmann Sámuel
Büdszentmihályi jegyesek
Heller Etuska Encsencs, Frankfurt
Dezső Balkányi jegyesek.
Lówy Edit Szombathely és Grünbaum
Willy Frankfurt a/M. jegyesek.
Lock Rózsika, Lock J. B. szalámigyá-
ros, leánya Wien és Rosenberg József
Rosenberg Farkas orth. rabbi fia Debre-
cen jegyesek. (M. k. é. h)
Czeisler Erzsikét Czeisler Ignác ker-
pénztáros leányát Alsóábrány, eljegyez-
te Bloch Jenő Tiszakarád. (A tiszakarádi
izr. ifjúság sziv. gratulál)

Paskesz Lázárnak és Weisz Ferencnek
esküvőikhez szívélyes mazeltovót kívá-
nunk. Tiferesz Bachurim, Nyiregyháza.
Posen Simon soproni főrabbi szomba-
ton ünnepelte fia Pinchosz Júdo bar-
miczvját, melyen a hitközség apraja-
nagyja megjelent. Az ifju kitünő psetitit
és magidüsz drósót mondott.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ék-
szerárak legmegbízhatóbb vétel és el-
adási forrása GESTETNER IMRE,
Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon
2—945—60. Ékszertervező.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. D.: Továbbítottuk. — G. E.: A kér-
déses margarinnak rituális szempontból
való megítéléséhez semmiképpen sem ele-
gendő a rajta levő címke tanúsága, mi-
szerint „tisza olajzsíról készült”, ha-
nem az a kérdés, hogy rituális felügye-
let alatt készül-e? — L. N.: Már több-
ször megíztünk, hogy egyéni érdeket
célzó, a nagy nyilvánosságot nem érdek-
lő híreket, mint vendégszónoklatokról,
kántori szereplésekről, stb. szóló beszá-
molókat csakis előzetes díjazás ellenében
közölhetünk! — Többeknek: Régóta hát-
ralékban levő olvasóinknak kénytelenek
leszünk már a legközelebbi számot be-
szüntetni. — K. L.: Világosabban szíves-
kedjék írni.

Orth. kóser házikoszt

házhöz szállítva Mandel, Garai-tér 17
Telefon 145-077. (A már rég elismert
hévizi Mandel vendéglős.)

GABELLAJEGYEK kiváló, pontos,
megbízható, füzet- és sorszámozással,
14-féle színű papíron, százlapos töm-
bökbe fűzve; HÉBER ESKÜVŐI
MEGHIVÓK, úgyszintén bármiféle
magyar, német vagy héber nyomtat-
ványok izléses kivitelben, a legol-
csóbb árban készülnék: SCHWARCZ
LIPÓT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN,
KUNSZENTMIKLÓSON.
Mintákkal és árajánlattal készséggel
szolgálok.

Apró hirdetések

METSZŐT keresek, aki 1—2 hónapig
helyettesítene, esetleg az állásomat át-
venné. Ajánlatok: „Lelépés” jelige
alatt továbbíthatnak.

AZONNALI belépésre keresek három-
tagú családhoz, orth. zsidó leányt, aki
önállóan főz és minden házimunkában
segédkezik. Cselédleány van. Iczkovits,
Békéscsaba, Postafiók 4.

KISEBB nyomdát megvételre, vagy
alakítandó nyomdához társat keresek.
„Fővárosban” jelige.

NYOMDÁSZSEGÉD szedőgépmester
állást keres. Schwarcz Zoltán, Deb-
recen, Pásti-u. 10.

PINCEMESTERT, fiatal, szakképzett,
szombattartót keresek. Részletes aján-
latot: Gyöngyös, Postafiók 76. címre.
JÓL FŐZŐ orth. házvezetőnőt három-
tagú családhoz keresek. Ajánlatok:
„Varnitudo előnyben” jeligére.

SUCHE per sofort ein intelligentes,
deutsch spréchenendes junges Mädchen,
das schon bei Kindern in Stellung
war, zu meinen drei Kindern im Alter
von 1, 5 und 7 Jahren, Spiegel József,
Szombathely, Szelestey-u. 19.

SZÉFER TÓRA jókarban 500 P-ért kap-
ható. „Szajfár mümche” jelige.

Jeligés levelek továbbításához 20
filléres bélyeg mellékelendő.

ÖRÖKBEADOM 8 éves, szép, okos, egész-
séges fiamat: vagyonom, szigorúan
orth.-családhoz. „Hétgyermekes rabbi”
FIATAL egyedülálló, varrnitudo orth.
nő, kisebb háztartás vezetését, esetleg
betegápolását vállalná. Cím: Klein
Rebeka, Dob-utca 21. II. 16.

HÁZITANTÁS. Állástalan okl. tanítók,
tanítónők szerény díjazásért, ellátásért
vállalják elemi és középiskola, hittan,
barmiczvo stb. tanítását. Orsz. Izr.
Tanítóegyesület titkársága, VII, Wes-
selényi-u. 44. (Telefon: 144-085.)

KERÉSEK 8 és 5 éves gyermekeim mellé
németül tudó intelligens zsidó lányt.
Dr. Neumann Aladár orvos, Szom-
bathely.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkal-
makra (barmiczvo, chaszene, próba és
székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes bekül-
dése elenében, psetitit külön díjazás-
sal, diszkréciónal szállít: Braun
Izrael rabbi, Bp., Szövetség-utca 43.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mersékelt árak!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אללנעמיינע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG
AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., BÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A makkabeusi hősök

Irta: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. izr. hitközség elnöke

מאי מברך? מברך אקבי דהדליק נר שנהנוכה
והיכן צונו (פרש"י) הא לאו דאורייתא היא ולא
מבריה (מבריה) רב אויא אחר מלא חסרי רב נחמי
אמר שאר אבין ויגין זקין ויאמרו לך (שבת כ"ט).

A taimud (Sabosz 23.) tanítja: Mi-
lyen benedikcio mondandó a chanukai
mezesekre? — Aldott légy Öröklétű. a
világ kiralya, aki megszenteltél bennün-
ket parancsolataiddal és elrendelted nek-
ünk a chanukagyertyák gyújtását. —
De hol rendelte el az Öröklétű? (Rasi:
Hiszen ez nem bibliai parancs, hanem a
bolcsok rendelete.) R. Avjo mondja, eb-
ben a tórai előírásban: „Laj szósziur...
ne terj el az igétől, amit a bolcsok mon-
danak neked, sem jobbra, sem balra.” R.
Necnemjo szerint ebben a tórai szózat-
ban: „Sal ovcho v'jagedcho... — kér-
dezd meg apadat, oktat téged; bölcseidet,
hirdetni fogják neked.”

Szent hangulat ül meg lelkünket, ami-
kor a Chanuka-napok tanúságaira gon-
dolunk. Ebben a szent hangulatban egy-
beolvad a hála, az aggodalom és a biza-
lom. Hála a multért, a mult nagy cso-
dáiért, aggodalom a jelenért, a jelen nagy
nehézségei miatt; bizalom a jövőre, bi-
zalom abban, hogy az Öröklétű, aki
őseinkkel volt, nem fog elhagyni bennün-
ket és nem veszi le oltalmazó kezét ró-
lunk. Mind a három érzelmi mozzanat ki-
fejezésre jut a 44. zsoltárban: Hála a
multért: „Elajkeim, b'oznenü sománü,
avajszénü sziprü lönu... — I'ten, fü-
leinkkel hallottuk, őseink beszéltek nek-
ünk a cselekedeteikről, amit műveltél
az ő idejükben. Nem kardjakkal fog-
lalták el az országot és karjuk nem seg-
ített nekik, hanem jobbod és hatalmad,
mert kedvelted őket.” Aggodalom a jelen-
ért: „De elhagyttál bennünket és szegye-
nbe juttattál, nem vonul ki seregeinkkel,
gyűlölködünk fosztogatnak bennünket...”
Bizalom a jövőre: „Ha már porba haj-
lik lelkünk, földhöz tapad testünk, kelj
föl, segíts rajtunk, válts meg minket, Ne-
ved kedvéért.”

Más oldalról viszont azt látjuk, hogy
Matiszjohüt és fiait mint az izomnak és
az erőnek férfiaiat diosítik. Ugy állítják
be őket, mint többé-kevésbé szerencsés
hadvezéreket, akikhez hasonló, Nagy Sán-
dor birodalmában, a hellén-szirus terüle-
ten igen sok volt. A makkabeusi esemé-
nyek egy kis epizódá zsgorodnak ösz-
sze, egy jelenet a világtörténet nagy
viharlásában.

Ilyen körülmények között meg kell
szívlelnünk azt a tanítást, amely a fen-
tebb idézett talmudi kijelentésben fog-

lyeket rendeznek, amint ezt felekezeti
lapjaink hirrovatában olvashatjuk. De a
fény nyomában ott az árnyék. A „cha-
nukaünnepség” gyakran csak a társadal-
mi összefogás jellegét viseli magán és
csak keret a szórakozásra, ok a mulato-
zásra, de az igazi, a vallásos cél elsikkad.
Mintha Jesájó 5. fejezete szavának il-
lusztrációja volna, amit tapasztalunk:
„Hárfa, lant, dob, bor az összefogotelei-
ken, de az Öröklétű műveit nem látják
és kezei cselekedeteit nem nézik.” Nem
látják az Öröklétű műveit a történetben,
aki a zsidóságra levézetesebb és legve-
szedelmesebb időkben küldötte terve esz-
közeiként, eszméi harcosaiként: a chas-
moneusokat, Matiszjohüt és hős fiait és
„nem nézik kezei cselekedeteit”, aki be-
illesztette a világ rendjébe, a természet
törvényei közé a nagy csodát a szentély-
nek olajjáról. Es mintha hallanók Omajsz
proféta (5. fej.) dörgedelmes intését:
„Távolítsd el tőlem dalaid tömegét és
lantjaid zenéjét nem akarom hallgatni,
hanem törjön elő víz-árként a jog, s az
igazság, mint a felszökkenő patak”. A
jog, melyért a chanukai hősök harcoltak:
a vallástörvény gyakorlása; s az igazság,
hogy a Chanuka elsősorban jelenti a
szentély felavatását és az örömet, hogy
lehetségessé vált a szent szolgálat foly-
tatása a szentélyben, az előirt áldozatok
bemutatása, az örökmécs felgyújtása.

Más oldalról viszont azt látjuk, hogy
Matiszjohüt és fiait mint az izomnak és
az erőnek férfiaiat diosítik. Ugy állítják
be őket, mint többé-kevésbé szerencsés
hadvezéreket, akikhez hasonló, Nagy Sán-
dor birodalmában, a hellén-szirus terüle-
ten igen sok volt. A makkabeusi esemé-
nyek egy kis epizódá zsgorodnak ösz-
sze, egy jelenet a világtörténet nagy
viharlásában.

Ilyen körülmények között meg kell
szívlelnünk azt a tanítást, amely a fen-
tebb idézett talmudi kijelentésben fog-

laltatik. Bölcseink azt tanítják: a Cha-
nuka ünneplése elsősorban a vallástör-
vény megtartásában mutatkozik; s a
benedikcióban (aser kidsónü b'miczvaj-
szov v'czivónü) tanúságot teszünk arról,
hogy nem térünk el (laj szósziur) a kinyil-
latkoztatást magyarázó szent bölcseink
rendeleteitől, mert a Tóra rendelte
így el, tehát tórai parancs, hogy a ha-
gyomány mestereinek rendelkezéseit köte-
lesek vagyunk megtartani; ezért mon-
duk a bölcsek előírásainak teljesítésekor:
„Aldott légy Öröklétű, aki... elrendel-
ted nekünk...” A chanukai gyertyagyuj-
tás lelki gyökere tehát elsősorban: en-
gedelmesség a mi nagy mestereink iránt,
akiknek tanításától „nem szabad eltér-
nünk, sem jobbra, sem balra”. Ha ezt a
szempontot figyelembe vesszük, akkor fog-
juk csak valóban megérteni történetünk
igazi szellemét, amelyről a Tóra azt
mondja: „Kérdezd csak meg apadat, ok-
tat téged, őregeidet (bölcseidet) majd
hirdetik neked”. Akkor tudunk csak iga-
zán hódolni a makkabeusi hősöknek, ha
érezzük, hogy ők nemcsak nemzeti hősök,
hanem elsősorban a vallás heroszai.
Olyan hősök, akikről a zsoltáros mondja:
„Rajm'majsz K'él bigrajnom v'cherev pi-
fijasz b'jódóm — I'ten magasztalása
volt torkukban, amikor kettős kard vil-
logott kezükben”. „Gibajré kajach —
az erőnek hősei voltak ők,” de „ajszé
d'vóraj — az igének követői is”.

A fennidézett gemoro azt tanítja tehát
a Chanukáról, hogy a vallásosság és tör-
téneti öntudat örömmünnepe ez, amelyet
juttatott nekünk Ő, aki megszentelt ben-
nünket parancsolataival. Ebben a kettős
sugarban rejlik örömmünnepeink belső ere-
je, hirdette: amint egykor jutott Izráél-
nek a Tóra világossága és a miczvó fé-
nye, úgy jusson ez nekünk is. És hadd
világítson lelkünkbe a vallásosság és Iz-
ráél történetének sugara, hogy megtisz-
tuljunk és megerősödjünk.